

Inhoud

9 maart 2001

Omslagfoto: 'Businessmen and paparazzi'

door Spencer Rowell, Benelux Press

169

Om een publicatie geloofwaardig te maken, of om extra belangstelling te trekken, wil een journalist graag **man en paard noemen**. Dit kan de privacy van betrokkenen aantasten. Nederlandse media zijn traditioneel terughoudend in het noemen van namen. Nieuwe Europese rechtspraak zal wellicht vaker de uitingsvrijheid laten prevaleren.

178

Een werkgever kan aansprakelijk zijn voor schade die een werknemer oploopt als gevolg van een **verkeersongeval in werktijd**. Een recent arrest maakt duidelijk dat er ook voor bijvoorbeeld een stagiaire van een advocatenkantoor het best een schade-inzittenden-verzekering kan worden afgesloten.

182

Op 1 oktober van het afgelopen jaar is het Landelijk Uniform **Rolreglement** van kracht geworden. De eerste twee jaar is uniformiteit echter ver te zoeken omdat er in diverse arrondissementen uiteenlopend **overgangsrecht** is vastgesteld. Een beknopt overzicht van de verschillende varianten.

Recht

- 169** Namen noemen in de media:
De juridische positie van verdachten, veroordeelden, publieke figuren en andere individuen
H.J.M. Boukema
- 178** Verkeersongevallen: aansprakelijkheid van de werkgever
P.M. Leerink en B. Holthuis

Praktijk

- 181** **Column**
Gevraagd: juristen $\frac{m}{v}$ $\frac{m}{v}$ $\frac{v}{m}$ $m > v$
Joost Beversluis
- 182** Regionale overgangsregelingen rolprocesrecht
mr. H.G. Grootveld
- 185** Hof van Discipline: verslag 2000
B.F. Keulen
- 188** **Hoe zat het ook alweer met...**
art. 43 RO?
Willem Heemskerk
- 191** **De bijzondere zaak van...**
Matthijs Vermaat: advocaat en Stadsmobiel
Jan Pieter Nepveu
- 193** **Iks ging weer eens pleiten**
Leo van Osch
- 194** **Reacties**

In het nieuws

- 196** Openbaarmaking Raad van State
Stand advocatuur
Overeenkomst met cliënt

Van de Orde

- 167** Van de deken: Topadvocaten
- 197** Orde-nieuws
- 197** Agenda
- 199** Beroepsopleiding
- 200** Permanente opleiding
- 201** Personalialia
- 203** Literatuur

204 Disciplinaire beslissingen

In het volgende nummer

- Toerekenbare schijn van volmachtverlening
- Rechtbankrichtlijnen echtscheidingsprocedure

Opinie? Kritiek?

Mail uw reacties op het gebodene naar:

Advocatenblad@ebi.nl

ONAFHANKELIJKE GESPECIALISEERDE BOARDROOM CONSULTANCY EN FORENSIC ACCOUNTANCY

Ondersteuning advocatuur bij geschillen ter zake van:
fusies en overnames; jaarrekeningen, accountantscontrole en
accountantsverklaringen; belangenverstrengelingen;
waarderingsvraagstukken en schadebepaling

Optreden als deskundige in procedures

Second opinions, arbitrage en bijzondere onderzoeken

Advisering beheersingsvraagstukken en administratieve
automatisering,
bedrijfseconomische en accountancy vraagstukken

Drs. R.H. Veenstra RA
" DE ACCOUNTANT BEOORDEELD"
Kluwer bedrijfswetenschappen, ISBN 90-267-1932-9

VEENSTRA
ACCOUNTANCY-CONSULTANTS

Galerij 3, 1411 LH NAARDEN
tel.: 035-6943060 fax: 035-6951632

www.veenstraaccountancy.nl

81e jaargang – 9 maart 2001 – nr. 5
Verschijnt elke twee weken

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Elsevier bedrijfsinformatie bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. A.S. Fransen van de Putte
mr. P. Habermehl
mr. W. Heemskerk
dr. L. Hesselink
mr. A.A.M. van der Meer
mr. M. Middeldorp
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Perfors
mr. M. Ynzonides

Bladmanagement

mr. P. Habermehl
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. M. Ynzonides
dr. L. Hesselink (Elsevier)
dr. H. Buskes (Orde van Advocaten)

Eindredactie

Linus Hesselink

Redactionele bijdragen

t.a.v. L. Hesselink
Elsevier bedrijfsinformatie bv.
Postbus 16500, 2500 BM Den Haag
tel. 070-4415226
fax 070-4415919
email: L.hesselink@ebi.nl
Bezoekadres: Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Zie www.elsevierjuridisch.nl

Bijdragen voor het Orde-deel

Nederlandse Orde van Advocaten,
Postbus 30851, 2500 GW Den Haag,
tel. 070-3353535, fax 070-3353531.
Zie ook: www.advocatenorde.nl

Beeld

Vormgeving: VILLA Y, Andre Klijsen
Tekeningen: Floris Tilanus, Ron van Dalen
De Pinguïn: W.C. van Manen, Stichting
Advocaten voor Advocaten

Lay-out

Dimitry de Bruin, Den Haag

Correctie

Irene Groothedde, Amsterdam

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Postbus 90, 2380 AB Zoeterwoude
tel. 071-5897621, fax 071-5890580
e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: f 3,70 per mm bij een
kolombreedte van 40 mm
Inzendtermijn afl. 6: 9 maart 2001
afl. 7: 23 maart 2001

Abonnementen

Alle *advocaten*, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Voor adreswijzigingen kunnen zij terecht bij de Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag (Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag), tel. 070-3353535, fax 070-3353531. *Niet-leden* betalen f 290 of € 131,60 per jaar (incl. BTW, verzendkosten en jaarband). Studenten 50% korting. Abonnementen kunnen schriftelijk worden opgezegd tot uiterlijk twee maanden voor beëindiging van het lopende abonnement. Elsevier Klantenservice verzorgt de abonnementsadministratie voor niet-leden: Elsevier bedrijfsinformatie bv, afdeling Klantenadministratie, postbus 808, 7000 AV Doetinchem. Tel. 0314-358358, fax 0314-349048, e-mail: klantenservice@ebi.nl
Losse nummers: f 15

© Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit blad mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Van de deken Topadvocaten

mr. M.W. Guensberg

Advocaten mogen zich verheugen in de belangstelling van de media. Vooral spectaculaire zaken worden door de pers op de voet gevolgd en de daarin betrokken advocaten krijgen volop de kans om zich te laten zien en te laten horen. Zolang het belang van de cliënt en dus niet het belang van de advocaat daarbij maar centraal staat heeft de Orde daarmee geen probleem. En als advocaten buiten de directe uitoefening van de praktijk graag aan tv-spelletjes of talkshows willen deelnemen, moeten ze dat helemaal zelf weten.

Een minder plezierig bijverschijnsel van de verhoogde *exposure* van sommige advocaten is wel dat daardoor het fenomeen van de 'topadvocaat' is ontstaan. Kom je als advocaat veel op de tv of in de krant of ben je vaak te horen op de radio, dan word je, of je dat nu wilt of niet, gepromoveerd tot 'topadvocaat'. Het is binnen de advocatuur natuurlijk bekend dat die aanduiding niet hoeft te betekenen dat de betrokkene topkwaliteit levert maar dat louter en alleen wordt bedoeld op de hoeveelheid zendtijd waarvoor zo'n advocaat goed is. Ik beweert overigens niet dat er onder de 'topadvocaten' geen goede advocaten zouden zijn maar die zijn er ook, en in groten getale, onder de advocaten die de krant, de radio en de tv zelden of nooit halen.

Het verschijnsel 'topadvocaat' werkt bij het publiek een groot misverstand in de hand. Ik schat dat ruim 99 procent van de advocaten in Nederland het predikaat 'topadvocaat' nog niet verkregen heeft en die groep zal ook wel ongeveer 99 procent van de zaken doen. De burgers, bedrijven en organisaties die rechtsbijstand nodig hebben, zijn vaak niet zo deskundig dat zij goed kunnen beoordelen of hun advocaat zijn werk goed doet. Dat blijft in veel gevallen een kwestie van vertrouwen. Tegenslagen zijn in de rechtspraak niet te voorkomen en ik vrees dat achteraf bij een relevant deel van de groep teleurgestelde cliënten het gevoel ontstaat dat de teleurstelling hun bespaard had kunnen worden als men maar

Het verschijnsel
'topadvocaat' kan het
vertrouwen van
cliënten in hun
advocaat aantasten

was bijgestaan door een van de eerder besproken topadvocaten. Dat gevoel is in de meeste gevallen niet gerechtvaardigd.

Zo gezien kan het verschijnsel 'topadvocaat' het vertrouwen van cliënten in hun advocaat aantasten en dat is een effect dat tegengegaan moet worden. Er zijn vele duizenden heel goede advocaten in Nederland en het is volstrekt onmogelijk om in die grote groep een enigszins betrouwbare rangorde aan te brengen. Het is ook onjuist om door de aanduiding 'topadvocaat' of door het opstellen van 'top-tienlijsten' of anderszins te suggereren dat de kwaliteit die advocaten leveren op een objectieve manier gemeten is.

De Orde bevordert met alle mogelijke middelen dat *alle* advocaten onafhankelijk en integer zijn, hun vak kennen, cliëntgericht zijn en hun praktijk goed hebben georganiseerd. In Nederland kunnen de rechtzoekenden aanspraak maken op advocaten die aan die kwalificaties voldoen. De titel van advocaat staat dus wél borg voor dienstverlening van hoge kwaliteit. In gevallen waarin de kwaliteit van de dienstverlening onverhoopt te wensen overlaat, staat de weg naar de geschillencommissie advocatuur of naar de onafhankelijke tuchtrechter open.

Is het advocaten dan niet toegestaan zich naar buiten op allerlei manieren als extra deskundig op bepaalde terreinen te presenteren? Zeker, mits die extra deskundigheid op grond van verworven kennis en ervaring aannemelijk is. In de markt voor juridische dienstverlening heeft men dus mogelijkheden en waarborgen genoeg om een advocaat te kiezen die zijn vak beheerst. Media-*exposure* vormt op zichzelf geen enkele waarborg.

Ik zou het dus toejuichen als het etiket van topadvocaat voortaan niet meer zo gemakkelijk opgeplakt zou worden. Zolang objectieve meetmethoden ontbreken, suggereert dat meer dan kan worden waargemaakt en is het zelfs een beetje misleidend.

1/1
acadium

(ps)

Recht

De juridische positie van verdachten, veroordeelden, publieke figuren en andere individuen

Namen noemen in de media

In Nederland zijn de meeste media traditioneel terughoudend bij het aanduiden van verdachten en andere individuen die in een ongunstig daglicht staan. Wat is de juridische basis van deze terughoudendheid? Gezien recente jurisprudentie van het EHRM, dat een zwaar accent legt op de uitingsvrijheid, kan een journalist eerder namen noemen dan nu gebruikelijk is.

H.J.M. Boukema¹

advocaat bij Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn te Den Haag

Het monster van Assen, Jan S., wordt in de media niet met zijn volledige achternaam genoemd, maar zijn slachtoffer heet voluit Chanel Naomi Eleveld. De van betrokkenheid met drugshandel verdachte Surinaamse politicus D. Bouterse ondervindt geen discretie van de media, in tegenstelling tot verdachten in het Clickfonds-schandaal, Eddy S. en Rein van Z. Twee medeverdachten in die zaak, Dirk de Groot en Han Vermeulen, worden met naam en toenaam genoemd.

Het beleid van de media aangaande het noemen van namen en de uitvoering van dat beleid blijken niet eenduidig te zijn. Over de juridische toelaatbaarheid van het noemen van namen van derden in de publiciteit bestaat evenmin eenduidigheid. De rechtspraak over dit onderwerp is casuïstisch. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de rechter gelijkwaardige grondrechten dient af te wegen: vrijheid van meningsuiting tegenover persoonlijke levenssfeer, waarbij de rechter deze laatste term ruim uitlegt.

Journalistieke taak en publieke figuren

In de Nederlandse rechtspraak is vastgesteld, vooral onder invloed van de rechtspraak van het Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM), dat er geen rangorde tussen grondrechten bestaat.² Uitvloeisel hiervan is dat de uitoefening van het ene grondrecht, de vrijheid van meningsuiting, op zichzelf geen rechtvaardiging vormt voor de inbreuk op het andere grondrecht, het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, waaronder begrepen het recht op eer en goede naam.³

Indien een journalist de naam van een persoon publiceert, dan behoeft die publicatie geen rechtens relevante inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de genoemde persoon op te leveren. Als die inbreuk er wel is, dient de journalist een rechtvaardiging voor zijn inbreuk te hebben. Hij heeft de stelplicht en, na gemotiveerde betwisting, de bewijslast voor de aanwezigheid van een rechtvaardigingsgrond voor zijn publicatie.⁴

In het Peugeot-arrest heeft het EHRM maatstaven geformuleerd voor de afweging van grondrechten in verband met het noemen van namen.⁵ In *Le canard enchaîné* werden recente belastingformulieren van een directeur van de Peugeot-fabrieken en andere gegevens over diens inkomen gepubliceerd in een periode waarin Peugeot moeizaam onderhandelde over loonsverhoging en waarin ernstige arbeidsonrust ontstond. Volgens het hof laat art. 10 EVRM aan de journalist de vrijheid te beoordelen 'whether or not it is necessary to reproduce such documents to ensure credibility'. De journalist heeft de taak en het recht tot het verschaffen van 'reliable and precise information in accordance with the ethics of journalism'. Het hof acht van belang dat de publicatie bedoeld was 'to corroborate the terms of the article in question. The publication of the tax assessment was thus relevant

1 De schrijver is veel dank verschuldigd aan prof. mr. E.J.H. Schrage, hoogleraar privaatrecht aan de Universiteit van Amsterdam, voor overleg, commentaar en het kritisch lezen van de tekst, alsmede voor zijn bijdrage aan beschouwingen over komend Engels recht en over tuchtrechtelijke en fiscale uitspraken.

2 HR 9 jan. 1987, *NJ* 1987, 928. Sedert 1995 toetst de Hoge Raad aan het EVRM en de rechtspraak van het EHRM. Vgl. HR 21 oktober 1984, *NJCM-bull.* 20 april 1995, p. 416, 'Dressed to Kill'.

3 Het laatste recht is een functie van bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Vgl. EHRM 26 april 1995, *NJ* 1996, 497, m.n. E.J. Dommering; *Mediaforum* 1995, p. B 85, 'Oberschlick'. Zie verder M. Bulk, *Rectificatie en uitingsvrijheid*, ac. prft., Amsterdam, 1998, bijv. p. 77.

4 Vgl. W.D.H. Asser, *Rechtspraakoverzicht bewijslastverdeling*, 2e druk, Deventer, 1998, vooral p. 39 e.v.

5 EHRM 21 jan. 1999, *NJ* 1999, 713, m.n. EJD, 'Peugeot'.

Publieke bestuurders moeten zich van de rechter meer laten welgefallen dan de doorsneeburger maar hoeven niet alles over hun kant te laten gaan

not only to the subject matter, but also to the credibility of the information supplied.’

De Nederlandse rechtspraak brengt een onderscheid aan tussen publieke figuren en privé-personen.⁶ Publieke functionarissen kunnen in het algemeen belang in de media besproken worden. Het Hof Den Haag stelt vast dat publieke bestuurders nu eenmaal met verhoogde belangstelling van de media hebben te rekenen.⁷ De omstandigheid dat zij zich méér moeten laten welgefallen dan de doorsneeburger maakt evenwel niet dat zij alles over hun kant moeten laten gaan. Naast publieke bestuurders zijn er publieke figuren, van wie vooral televisiesterren en sporthelden een goudmijn voor de roddelpers zijn. Zij, en ook andere publieke figuren als captains of industry, hoeven in beginsel geen feitelijk onjuiste publicaties te dulden.⁸ In zijn noot onder het arrest over de kinderen de Borbon Parma legt Brunner een heldere maatstaf aan: ‘Waar het verband tussen de gerapporteerde feitelijkheden en de uitoefening van hun functie ontbreekt of zeer zwak is, zal ook de public figure zijn recht op privacy mogen doen gelden.’⁹

Privé-personen die de publiciteit niet zoeken, maar ‘huns ondanks’ in de belangstelling van de media komen, krijgen van de rechter al spoedig het gelijk aan hun kant: inbreuk op hun persoonlijke levenssfeer is niet nodig.¹⁰

Amerikaanse privacyacties

Het begrip ‘persoonlijke levenssfeer’ of ‘privacy’ is niet zonder complicaties. Het heeft in de rechtspraak van EHRM en Nederlandse rechters een andere betekenis dan de oorspronkelijk Amerikaanse term. Het is nuttig om summier de gemeenschappelijke wortel, het Amerikaanse recht, te beschrijven.

In de loop van de twintigste eeuw is in de Verenigde Staten het oorspronkelijke privacybegrip in de betekenis van ‘the right to be alone’¹¹ ter bescherming van ‘the sacred precincts of private and domestic life’ vergaand uitgebreid en genuanceerd. De Amerikaanse privacybescherming valt uiteen in diverse acties: ‘publicity placing a person in a false light’ en ‘publication of truthful but embarrassing private facts’.¹²

Deze privacyacties vereisen vijf elementen:

het publiek maken; de eiser moet identificeerbaar zijn; het moet gaan om ware privé-feiten; er moet geen algemeen belang mee gediend zijn; en ten slotte: publicatie ‘must injure the plaintiff’s feelings. It must be offensive to persons of ordinary sensibilities.’

De vijf vereisten zijn cumulatief; de Amerikaanse rechter is bezorgd voor de vrijheid van meningsuiting. Een preventief verbod wordt niet gauw uitgevaardigd; de privacyacties zijn doorgaans repressief en gericht op schadevergoeding. Het leerstuk van immateriële schadevergoeding biedt zoals bekend de Amerikaanse justitiabele interessantere perspectieven dan de Nederlandse.

Het publiek maken is er niet reeds tussen twee of meer personen, bijvoorbeeld de onthulling aan collega’s dat een medewerker met het HIV-virus is besmet. Het moet gaan om mededelingen aan de grotere of kleinere ‘community at large’ per krant, tijdschrift, radio of televisie.

In het vereiste van privé-feiten schuilt een belangrijk verschil met de Nederlandse rechtspraak. Alles wat zich in de rechtspraak of in ‘public records’ afspeelt is niet privé. Alles wat ooit openbaar gemaakt is, onverschillig of de openbaarmaking rechtmatig was, is niet meer privé. Alles wat zich op straat of in publiek toegankelijke ruimtes afspeelt, is niet privé. Dit geldt ook voor foto’s die op die plaatsen zijn genomen. De Amerikaanse rechtspraak beschermt in sommige gevallen de belangen van zich gerehabiliteerd hebbende misdadigers, maar enkel tijdsverloop is geen doorslaggevend maatstaf. De publicatie van onware privé-feiten is vrijwel steeds onrechtmatig. Het medium doet er goed aan niets dan de waarheid te publiceren op straffe van forse schadeaanpakken.

De privacyacties zijn te zien als uitzondering op het beginsel dat de waarheid altijd gepubliceerd mag worden (‘truth is an absolute defence’¹³), omdat de waarheid het publieke debat in een democratie dient: ‘the market place of ideas’. De waarheidsliefde van de Amerikaanse rechter contrasteert met de rechtspraak van de Hoge Raad dat de journalist niet de waarheid hoeft te publiceren; maatgevend is ‘de mate waarin ten tijde van de publicatie de verdenkingen steun vonden

6 Vgl. Bulk, a.w., p. 174 e.v., met een bespreking van de jurisprudentie.

7 Hof Den Haag 24 nov. 1994, *NJ* 1996, 59.

8 Zie bijv. Pres. Rb. Haarlem 15 maart 1991, *Mediaforum* 1991, p. B 51, bekrachtigd door Hof Amsterdam 9 jan. 1992; *Mediaforum* 1992, p. B 17, ‘Story’.

9 HR 4 maart 1987, *NJ* 1989, 361, m.n. CJHB; ‘kinderen de Borbon Parma’.

10 Zie de door Bulk, a.w., p. 179-180 vermelde jurisprudentie.

11 Vgl. Robert D. Sack, *Sack on Defamation, Libel, Slander and Related Problems*, Third Edition, New York, 1999 (losbl.) vol. 1, hfst. 12. De weergave van Amerikaans Recht in deze paragraaf is aan Sack ontleend.

12 Bovendien bestaan er de acties ‘appropriation of a person’s personality of purposes of trade’ en ‘intrusion on personal privacy: there is no journalists’ privilege to trespass’. Deze laatste actie houdt verband met ‘trespassing’ en vereist publicatie noch onwaarheid. Voor dit opstel zijn vooral de eerste twee, bovengenoemde acties interessant.

13 Maar zie Sack, a.w., deze paragraaf voor uitzonderingen.

In de VS is wat ooit openbaar gemaakt is, rechtmatig of niet, en wat zich afspeelt op straat of in publieke ruimtes, niet privé

in het toen beschikbare feitenmateriaal'.¹⁴

De Amerikaanse rechter maakt het voor 'public figures' en 'public officials' moeilijk opposenten het zwijgen op te leggen: géén actie 'in the area of public debate' zonder het bewijs dat een onjuiste feitelijke mededeling met 'actual malice' werd gedaan.

Wat het algemeen belang betreft maakt de Amerikaanse rechter zich zorgen 'whether courts are appropriate forums in which to decide what is or is not newsworthy': hij stelt zich terughoudend op, in subtiele jurisprudentie, waarvan de lijn niet altijd duidelijk is.

In sommige gevallen is een grens overschreden en vindt de rechter de publicatie 'serving no more compelling purpose than the satisfaction of curiosity'. In andere gevallen oordeelt de Amerikaanse rechter dat 'revelation may be so intimate and so unwarranted in view of the victim's position as to outrage the community's notions of decency'. In such cases, recovery may be allowed despite the general interest in or 'newsworthiness of the person or event.' Sacks commentaar is: 'Extreme outrageousness of a publication is evidence that it is not a matter of general interest and therefore is unprotected.'

De eerstgenoemde *false light*-actie ten slotte kan worden ingesteld indien iemand in een 'false light' wordt gezet op een manier die 'highly offensive to a reasonable person' zou zijn, of 'a person of ordinary sensibility'. De actie is bedoeld 'to compensate for falsehood, that injure feelings rather than reputation'. De onwaarheid heeft betrekking op feiten, maar publicaties 'in clearly fantasy, joke or spoof, or opinion will not support a claim'. Columnisten kunnen hun gang gaan.

Eerbiediging persoonlijke levenssfeer

De twee belangrijkste verschillen tussen de Nederlandse en de Amerikaanse privacy-jurisprudentie zijn de harde Amerikaanse eis aan de waarheid van media-uitingen en verder de regel dat hetgeen publiek is, per definitie niet (meer) onder privacy valt.

In Nederland bestaat, de neiging de verspreiding van ook publiek toegankelijke informatie tegen te gaan met een beroep op privacy.¹⁵ De vierde tranche van de Algemene

wet bestuursrecht vereist in art. 2.3.4.1 als algemene uitzondering op het verstrekken van informatie een afweging in verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Daartegenover staat het beleid van sommige rechtbanken gegevens over faillissementen en schuldsanering op internet te publiceren. Dit beleid zal zijn ingegeven door de eisen die het maatschappelijk verkeer stelt en bouwt voort op de publicatie van zulke gegevens in de *Staatscourant*.

Redacties van bladen waarin rechterlijke uitspraken worden gepubliceerd, plegen tegenwoordig namen en woonplaatsen van verdachten weg te laten en hetzelfde te doen in echtscheidingszaken, zaken over fouten van beroepsbeoefenaren en hun slachtoffers, alsmede in overige zaken van tragiek in de persoonlijke sfeer.

De website van de rechterlijke macht baseert de richtlijnen voor het anonimiseren van rechterlijke uitspraken op art. 1 Wet persoonsregistraties.¹⁶ Het bewaren en tezamen kunnen raadplegen van rechterlijke uitspraken levert een 'samenhangende verzameling van op verschillende personen betrekking hebbende persoonsgegevens' op. Deze wet beperkt 'het in het EVRM en de grondwet verankerde beginsel van openbaarheid van procesvoering en – in het verlengde daarvan – openbaarmaking van de uitspraak'. Het EHRM wijst in bepaalde gevallen geanonimiseerde arresten, terwijl het hof in het Bergens Tidende-arrest¹⁷ de publicatie in een Noorse krant over de praktijkvoering van een herkenbare plastisch chirurg wél toelaatbaar achtte.¹⁸

Uitspraken Raad voor de Journalistiek

In het genoemde Peugeot-arrest hecht het EHRM waarde aan 'the ethics of journalism' bij zijn beoordeling over de rechtmatigheid van een publicatie. De vraag rijst wat in Nederland onder 'the ethics of journalism' wordt verstaan. De Raad voor de Journalistiek beoordeelt of een publicatie de journalistieke toets der kritiek kan doorstaan, maar in journalistieke kring is men het niet eens over de waarde en betekenis van zijn uitspraken.

¹⁴ HR 24 juni 1983, *NJ* 1984, 801. Zie ook conclusie OM voor HR 17 mei 1991, *NJ* 1991, 464; § 16 e.v.

¹⁵ Deze neiging bestaat mede onder invloed van Richtlijn 95/46 EG van het Europees Parlement en de Raad van Europa van 24 oktober 1995 en de Wet Persoonsregistraties, later dit jaar te vervangen door de Wet bescherming persoonsgegevens.

¹⁶ Vgl. www.rechtspraak.nl/uitspraak/richtlijnen.htm.

¹⁷ Zie bijv. EHRM 2 mei 2000, *NJ* 2001, 65, 'Bergens Tidende'.

¹⁸ Een heel specifiek geval waarin de rechter het bevel gaf namen te noemen betrof de werkgever die op verzoek van zijn werknemster weigerde haar adresgegevens te melden in het kader van een aan te vragen voorlopig getuigenverhoor: bescherming van privacy heeft geen voorrang boven rechterlijke waarheidsvinding; Pres. Rb. Middelburg 31 aug. 2000, *KG* 2000, 226.

In haar bespreking van een reeks uitspraken door de Raad voor de Journalistiek stelt de juriste en journaliste Jeanne Doomen dat het niet gemakkelijk is een beleid te ontwaren in de journalistieke praktijk of in de uitspraken van de Raad voor Journalistiek. 'Alleen met betrekking tot de bescherming van verdachten is sprake van een soort algemene leer', aldus Doomen.¹⁹ Voor anderen wordt de privacy van personen gerespecteerd 'tenzij er een hoger belang is, de nieuwswaarde in een concreet geval de doorslag geeft of degene die klaagt over schending eerst zelf de publiciteit heeft gezocht'.

De uitspraken van de Raad voor de Journalistiek geven inzicht in de onder journalisten vigerende gebruiken. Niet alle journalisten erkennen het gezag van de Raad; sommige journalisten verschijnen zelfs niet om verweer te voeren. De raad heeft geen sanctiemiddelen, maar (soms) wel gezag.²⁰ Dit laatste blijkt uit een arrest van het Amsterdamse Hof dat ter motivering van de onrechtmatigheid van een media-uiting eenvoudig de dragende overwegingen van een uitspraak van de raad citeerde.²¹ Het blijkt ook uit uitspraken van het EHRM.²² Aldus wordt de maatschappelijke zorgvuldigheidsnorm van art. 6:162 BW ingekleurd door de in een (deel van de) beroepsgroep vigerende opvattingen.

Nieuwswaardigheid en bescherming

De nieuwswaardigheid 'kan het recht op privacy van de mensen die in het art. voorkomen naar de achtergrond dringen'.²³ Foto's van mensen die in het kader van een politieactie (tegen drugshandelaren of voetbalvandalen) worden aangehouden zijn toelaatbaar. Omdat zij een nieuwsfeit weergeven, mogen zij worden geplaatst zolang het fotobijchrift maar niet meer of anders suggereert dan er in werkelijkheid aan de hand is.²⁴ De raad gaat nog verder: 'Ook het voorkomen van mystificaties en/of verwarring met andere personen kan rechtvaardigen dat iemand met naam en toenaam in een bericht wordt vermeld (...). En bekende personen (...) en mensen die zelf de publiciteit hebben gezocht (...) kunnen eveneens verwachten zichzelf herkenbaar in de krant aan te treffen'.²⁵

Kennelijk is er, ter voorkoming van 'mystificaties en/of verwarring met andere perso-

nen', ondanks een ongunstige context, aanleiding om voor sommigen de nieuwswaardigheid minder zwaar te laten wegen. Voor verdachten van een strafbaar feit 'geldt als algemene regel dat de herkenbaarheid zoveel mogelijk moet worden beperkt'.²⁶ Die beperking wordt bereikt 'door verdachten te anonimiseren of hen met initialen aan te duiden'.²⁷ De Raad voor de Journalistiek gaat nog verder: 'Andere overbodige persoonsaanduidingen zoals 'Turks koffiehuisshouder uit de Tweede Jan Steenstraat' (...), voornamelijk plus straatnaam (...) moeten worden vermeden'.²⁸

Het beleid aangaande de publicatie van portretten is wisselend. 'De publicatie van foto's van het justitieel apparaat in actie (aanhouding, transport) is toelaatbaar (...), foto's die in een ander verband van de verdachte zijn gemaakt niet'.²⁹ Het afdrucken van tekeningen van verdachten in de rechtspraak wordt door de raad gesauveerd omdat het 'een in de Nederlandse journalistiek aanvaarde gewoonte' is.³⁰ De raad ontgaat de discrepantie niet en spreekt later over 'een goede journalistieke gewoonte' om slechts een 'niet duidelijk herkenbare foto of tekening te plaatsen'.³¹ Tijdens de zitting moet de verdachte of zijn advocaat maar bezwaar maken tegen het portretteren, aldus de raad,³² die de journalist verder vermaant tot extra voorzichtigheid bij berichtgeving 'over mensen die nog slechts in de opsporingsfase zijn beland (...) of bij wie het justitiële contact al weer enige jaren achter hen ligt'.³³

Voor anderen dan verdachten of veroordeelden is het beleid van de Raad voor de Journalistiek na 1987 gewijzigd.³⁴ De raad oordeelt dat 'het noemen van de namen van slachtoffers 'maatschappelijk van belang' zou zijn' en verder 'dat initialen zijn gemonopoliseerd voor de aanduiding van verdachten; dat het weglaten van de naam van een slachtoffer zou afdoen aan de publiciteitswaarde van een bericht en dat dat slechts moet gebeuren als er "bijzondere redenen" voor zijn'.³⁵ Zulke 'bijzondere redenen' kunnen gelden voor getuigen van een misdrijf wier leven gevaar loopt, familieleden van slachtoffers, 'geestelijk gestoorden', drugsgebruikers en 'mensen met een afwijkende levenswijze'.³⁶ Voor civiele procedures gelden geen publicitaire beperkin-

19 Jeanne Doomen, *Opinies over journalistiek gedrag. De uitspraken van de Raad voor de Journalistiek 1960-1987*, Arnhem, 1987, p. 137.

20 Tijdens de jaarvergadering van de Nederlandse Orde van Advocaten te Rotterdam d.d. 6 okt. 2000 verklaarde de journalist Martin van Amerongen: 'De Raad voor de Journalistiek heeft bij ons dus nooit hoog in aanzien gestaan. Dit aanzien is op dit moment lager dan ooit. Elsevier heeft recentelijk laten weten niets meer met de raad te maken te willen hebben. Hetzelfde geldt voor RTL4, de omroepvereniging die de confidenties van de crimineel Mink K. heeft uitgezonden. De hoofdredacteur van de *Volkskrant* constateerde dat het gezag van de raad niet veel meer waard is. De hoofdredacteur van *HP/De Tijd* hekelde de 'flutzaken' waarmee de raad zijn tijd vermorst. *Trouw* noemde de raad 'een kreupel eendje'. Samenvattend, de Raad voor de Journalistiek, het geweten van verslaggevend Nederland, 'stelt bijna niets voor', zei de voorzitter van – nota bene – het bestuur van de Raad voor de Journalistiek. 'Wie zijn wij om een dergelijke deskundige tegen te spreken?' *Advocatenblad* 20 okt. 2000, p. 822.

21 Hof Amsterdam 20 okt. 1988, *NJ* 1989, 724.

22 EHRM 27 maart 1996, *Mediaforum* 1996/5, B 69 - B 76, 'Goodwin'; EHRM 21 jan. 1999, *Mediaforum* 1999/3, p. 83 e.v., 'Fressoz & Roire'; EHRM 26 april 1995, *NJ* 1996, 497, m.n. EJD, 'Prager & Oberschlick'; EHRM 21 jan. 1999, *NJ* 1999, 713, m.n. EJD, 'Peugeot'.

23 Doomen, a.w., p. 138.

24 Ibidem.

25 Ibidem.

26 Idem, p. 143.

27 Ibidem.

28 Idem, p. 143, 144. Naamsvermelding is niet ontoelaatbaar indien het misdrijf waarvan de betrokkene wordt verdacht, in verband staat met een door deze uitgeoefende openbare functie, welke functie kenbaar is uit de openbare registers. Zie Raad voor de Journalistiek 13 juli 2000, uitspraak 2000-46, 'Korpers vs. Hoofdredacteur Nieuwe Revu'.

29 Idem, p. 144.

30 Ibidem.

31 Ibidem.

32 Ibidem.

33 Ibidem.

34 Idem, p. 153. Opmerkelijk is dat de beleidswijziging is geconstateerd in hetzelfde jaar als dat van de publicatie van het boek.

35 Idem, p. 153.

36 Ibidem.

**Van verdachten
moet de
herkenbaarheid zo
veel mogelijk
worden beperkt**

37 Het EVRM is in Engeland rechtstreeks van kracht sinds de invoering van de Human Rights Act in oktober 2000.

38 *In the High Court of Justice, Queens Bench Division*; Jon Venables, Robert Thompson v. News Group Newspapers Limited, Associated Newspapers Limited, MGM Limited; zie Richard Morris, 'When life is one big lie', Case No.: HQ 0004986 & HQ 0004737; www.courtservice.gov.uk; *The Times*, January 10, 2001, *Times 2*, p. 2, 3.

39 Een journalist moest namen noemen: 'In the present case the object of the proceedings was in the interests of justice and constituted more than one legitimate aim under article 10. Unless and until the source was identified and dismissed, there had to be a significant risk that his or her venality would lead to the sale of further confidential information. Finally, the disclosure of confidential medical records to the press was misconduct which was not merely of concern to the individual establishment in which it occurred. It was an attack on an area of confidentiality which should be safeguarded in any democratic society. The protection of patient information was of vital concern to the National Health Service and, his Lordship suspected, to health services throughout Europe.' Vgl. *The Times*, a.w., p. 29; Court of Appeal 18 December 2000, *Ashworth Security Hospital v. MGN Ltd.*, Case No. 2000/2250/A2; www.courtservice.gov.uk. Gelet op EHRM 27 maart 1967, *NJ* 1996, 577, m.n. EJD, 'Goodwin', zal het laatste woord over deze materie nog niet gesproken zijn.

Verenigd Koninkrijk

In het Verenigd Koninkrijk lijkt de publicatie van portretten, ook van verdachten, rechtmatig te zijn; daar kan verandering in komen indien de wijze van totstandkoming onrechtmatig is.³⁷ Een interessante testcase of de Engelsen zullen moeten rekenen met een belangrijke wijziging van hun rechtspraak is het verzoekschrift van de moordenaars van James Bulger. Dezen waren tien jaar oud toen zij in 1993 de kleuter James Bulger meenamen om hem op een spoorlijn in Liverpool te doden. Zolang zij minderjarig waren gold een verbod op perspublicaties met betrekking tot hun achtergronden en hun doen en laten. Hun advocaten pogen thans een verlenging van dit verbod te krijgen teneinde hun kansen op resocialisatie en (re-)integratie in de maatschappij niet bij voorbaat tot nihil te reduceren. De zaak diende 8 januari 2001 voor Dame Elizabeth Butler-Sloss, de president van de High Court's Family Division.³⁸

De Engelse rechter verbood drie uitgevers in Engeland en Wales gegevens over de nieuwe identiteit van de twee veroordeelden bekend te maken. Het High Court citeert met instemming de beroemde overweging van Oliver Wendell Holmes: 'The best test of truth is the power of the thought to get itself accepted in the competition of the market.' In verscheidene overwegingen benadrukt het High Court het belang van de vrijheid van meningsuiting. Vervolgens toetst het High Court aan de bepalingen van het EVRM. Het High Court stelt niet dat het door art. 10 EVRM beschermde recht op één lijn staat met de in de beslissing beoordeelde rechten die beschermd worden door art. 1 (recht op leven), 3 (verbod van foltering) en 8 (recht op eerbiediging van privé, familie- en gezinsleven) EVRM, maar citeert precedenten met overwegingen als 'you cannot have particular regard to Article 10 without having equally particular regard at the very least to Article 8' en 'it seems to me inescapable that section 12 (4) makes the right to life,

which is protected by Article 2 and implicitly by Article 10 (2), as relevant as the right of free expression'.

Het noemen van namen van verdachten en veroordeelden vindt het High Court geen 'breach of confidence action [which] could fill the gap in English law which is filled by privacy law in other developed countries', maar de onderwerpelijke zaak is zonder precedent, 'exceptional', omdat 'there is a real possibility that the claimants may be the objects of revenge attacks, the potential breaches of Articles 2, 3 and 8 have to be evaluated with great care.'

Het staat te bezien hoe effectief zo'n verbod is. Nieuwsvoorziening door niet bij het geding betrokken media, alsmede buitenlandse media en internet, vallen buiten het rechterlijk verbod. De toepassing van de *Contempt of Court Act 1981* om niet bij het geding betrokken media de mond te snoeren, of juist te openen³⁹ wordt door de Engelse rechter eveneens uitgebreid getoetst aan art. 10 EVRM.

Mary Bell, die in 1986 elf jaar oud was toen zij twee kleine kinderen ombracht, verkreeg een dergelijk verbod, net als de moordenaars van James Bulger, maar deze *injunction* werd uitdrukkelijk verleend in het belang van de minderjarige dochter van Mary Bell (die daartoe onder rechterlijk toezicht werd geplaatst) en dit verbod zal expireren zodra die dochter meerderjarig wordt.

Te bezien valt of, en zo ja op welke wijze, het EHRM overigens zal ingrijpen in de bestaande Engelse rechtsverhoudingen. Afgaande op 'News Verlags' kunnen de Engelsen er voorlopig van uitgaan dat een wijziging van hun rechtspraak over het noemen van namen niet is te verwachten, behalve wellicht ten aanzien van resocialiserende veroordeelden.

De bescherming van de persoonlijke levenssfeer is uitgedijd tot publiek toegankelijke gegevens die een inbreuk kunnen opleveren

gen, behoudens die met een 'gevoelig karakter', zoals echtscheidingsperikelen.

Voor het plaatsen van foto's velt de raad wisselende oordelen die kennelijk proberen de geïllustreerde media niet te veel te hinderen en anderzijds schrijnend zielige gevallen te sparen.⁴⁰

De normen voor behoorlijke journalistiek, zoals de Raad voor de Journalistiek die formuleert, zijn weliswaar behulpzaam bij het zoeken naar 'the ethics of journalism', maar zijn niet maatgevend, mede vanwege de in journalistieke kring omstreden status van deze Raad. Het EHRM verwijst in het *Peugeot* arrest in verband met 'the ethics of journalism' naar het *Goodwin* arrest.⁴¹ Het laatste arrest beslecht een dispuut over de reikwijdte van bescherming van journalistieke bronnen over dit onderwerp en verwijst naar specifieke internationale verklaringen: een European Ministerial Conference on Mass Media Policy en een uitspraak van het Europees Parlement (nl. Resolution on the Confidentiality of Journalists' Sources).⁴² De verwijzing in het *Peugeot* arrest naar *Goodwin*, brengt ons niet verder bij de vaststelling wat het EHRM onder 'the ethics of journalism' zou verstaan in verband met het noemen van namen in het licht van de overweging dat de journalist namen mag noemen 'to ensure credibility': art. 10 EVRM 'protects journalists' rights to divulge information on issues of general interest provided that they are acting in good faith and on an accurate factual basis and provide 'reliable and precise' information in accordance with the ethics of journalism.'

Kortom: de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is ver van de Amerikaanse doctrine uitgedijd tot publiek toegankelijke gegevens, waarvan de publicatie, niettegenstaande de publieke toegankelijkheid, een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer kan opleveren. De uitspraken van de Raad voor de Journalistiek zijn in verband met privacybescherming niet (meer) maatgevend.

Journalistieke vrijheid verruimd

Het EHRM heeft recentelijk in verband met publicatie van portretten een voor de media gunstige overweging gegeven: 'The Court recalls that it is not for the Court, or for the

national courts for that matter, to substitute their own views of those of the press as to what technique of reporting should be adopted by journalists. Article 10 protects not only the substance of ideas and information but also the form in which they are conveyed (...).'⁴³

De Hoge Raad had voordien al het einde gemarkeerd van de uitbreiding van bescherming van het portretrecht, door te overwegen dat een afweging tussen het belang van de geportretteerde en het medium gepast is.⁴⁴ Uit de geciteerde uitspraak 'New Verlags' is de regel te construeren dat in beginsel de publicatie van portretten geoorloofd is tenzij, naar mag worden aangenomen, zwaarwegende belangen van de geportretteerde zich ertegen verzetten. Deze regel lijkt een lagere drempel voor publicatie op te leveren dan het 'redelijk belang' van art. 21 Auteurswet 1912.

Criteria van het EHRM

Het Europees Hof voor de rechten van de mens heeft strenge maatstaven geformuleerd om vast te stellen of een verbod van een media-uiting toelaatbaar is.⁴⁵ De rechter moet ambtshalve aan die cumulatieve maatstaven toetsen. De vraag of de rechter mag verbieden de namen van derden in media-uitingen te noemen, kan aan de hand van die maatstaven worden beantwoord.

De eerste maatstaf is: is er een beperking van de uitingsvrijheid? Zo ja, dan geldt als tweede maatstaf of de beperking is voorzien bij wet: heeft de inbreuk op de uitingsvrijheid een basis in *domestic law* en voldoet het aan het vereiste van *accessibility* doordat het recht waarop die beperking rust, voldoende kenbaar is, en voldoet het nationale recht aan het vereiste van *foreseeability* doordat het recht waarop de beperking berust, met voldoende precisie is geformuleerd?

De derde maatstaf is of de inbreuk een *legitimate aim* dient (i.c. 'de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen', zie art. 10 lid 2 EVRM) en de vierde betreft de vraag of de beperking *necessary in a democratic society* is, dat wil zeggen of er sprake is van een *pressing social need* en of de inbreuk voldoet aan het vereiste van *proportionality*. Dit laatste vereiste impliceert een afweging van belangen. Uit de jurisprudentie van het EHRM blijkt zijn beleid de vrijheid van meningsuiting te bevorderen.

40 Idem, p. 164 e.v.

41 ERHM 27 maart 1996, NJ 1996, 577, m.n. EJD; *Goodwin*

42 Zie § 39 van het *Goodwin* arrest over de vraag of de gevraagde inbreuk op de bestemming van journalistieke bronnen 'necessary in a democratic society' is.

43 EHRM 11 januari 2000, *Mediaforum* 2000, 14, 'News Verlags'.

44 HR 21 jan. 1994, NJ 1994, 473, m.n. DWFV, 'Ferdi E.'.

45 Zie Bulk, a.w., p. 54.

**Recentelijk
oordeelde het EHRM
dat het publiceren
van portretten in
beginsel rechtmatig
is, evenals het
noemen van namen**

Degene die zijn naam bij wege van preventief verbod uit de media wil houden, heeft een zware stelplicht en bewijslast.⁴⁶ De vraag of de rechter een preventief verbod mag opleggen tot het noemen van namen is te onderscheiden van de vraag of het noemen van namen in media-uitingen als onrechtmatig is te bestempelen en aanleiding geeft tot schadevergoeding. In zijn algemeenheid is deze vraag niet in de Nederlandse rechtspraak beantwoord, evenmin als in de rechtspraak van het EHRM.

De uitspraken van het EHRM hebben voorrang en om die reden kunnen enkele hypothesen worden geformuleerd op basis van het eerdergenoemde, recente News-Verlags-arrest. In dit arrest liet het EHRM aan journalisten de vrijheid hun publicaties in te kleiden en met een portret te illustreren. Indien het meerdere is toegestaan: een portret bij het bespreken van personen, dan is het mindere ook geoorloofd. Uit 'News Verlags' is af te leiden dat, nu het publiceren van portretten in beginsel rechtmatig is, ook het noemen van namen in publicaties in beginsel als rechtmatig beschouwd kan worden, mede uitgaande van het in onze pluriforme democratie vereiste vrije debat en de daartoe vereiste vrijheid van meningsuiting, die een vrijheid van weergave van ware feiten impliceert. Gelet op de in omringende landen bestaande gebruiken en vrijheden van de media (zie kader op p. 173) is het goed mogelijk dat het EHRM over het dilemma 'namen niet noemen ter bescherming van de privacy tegenover de vrijheid van meningsuiting' zal beslissen ten gunste van het laatste.

Het EHRM zal zich nog moeten buigen over de vraag die de Nederlandse en de Amerikaanse rechter al hebben beantwoord, namelijk of verdachten, respectievelijk veroordeelden, recht hebben op een ruimere bescherming van de persoonlijke levenssfeer dan andere burgers.

**Nauwkeurigheid en
terughoudendheid**

Eerder is gesuggereerd dat de genoemde rechtstelsels hun eigen 'checks and balances' hebben om conflicterende rechten en belangen in verband met de vrijheid van meningsuiting en privacybescherming af te wegen. Tegenover de grotere vrijheden van de media in

Engeland bij publicatie staat de hoge eis die aan de waarheid en contextuele juistheid van publicaties wordt gesteld en de harde sanctie van hoge schadevergoedingen, waaronder 'punitive damages' voor de media die zich vergalopperen. Vergelijk dat met onze doctrine dat van de journalist niet wordt geëist de waarheid te publiceren, maar dat maatgevend is 'de mate waarin ten tijde van de publicatie de verdenkingen steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal'.⁴⁷ De in Nederland opgelegde schadevergoedingen van immateriële aard omvatten in de loop der jaren hogere bedragen, maar hebben nog niet de Engelse hoogte bereikt. De vraag is gelegitimeerd of de Nederlandse journalist dezelfde urgentie voelt als de Engelse journalist (of diens uitgever) tot nauwkeurige berichtgeving.

Wij kunnen niet verwachten dat het ene stelsel van rechten en plichten zonder meer wordt ingeruild voor het andere stelsel, of dat alleen enkele elementen zullen worden ingewisseld. Het EHRM zal nadere uitspraken moeten doen. Totdat het zover is, brengt de usantiële bescherming van verdachten en veroordeelden hier te lande terughoudendheid mee bij het noemen van hun namen.

Op deze terughoudendheid bestaan uitzonderingen. Wanneer de naam van de verdachte algemeen en wijd verbreid is, kan het vermelden van enkel de initialen achterwege blijven omdat die redelijkerwijs niet het beoogde belang van privacybescherming kan bieden. De tweede uitzondering is dat sommige verdachten die hun onschuld publiekelijk bepleiten, het vermelden van initialen incriminerend vinden en hun naam voluit vermeld willen zien, bij voorkeur onder gelijktijdige aantekening van hun ingeroepen onschuld.

Voor veroordeelden geldt dat zij, in het kader van de beoogde resocialisatie, aanspraak kunnen maken op het niet vermelden van hun naam. De Hoge Raad was hier uitgesproken over in het arrest-Van G./Het Parool⁴⁸: 'Eerbied voor de menselijke persoon brengt mee dat aan een veroordeelde zijn daad, nadat hij haar heeft geboet, in beginsel niet meer wordt nagehouden.'

⁴⁶ Het EHRM oordeelde: '(...) the dangers inherent in prior restraints are such that they call for the most careful scrutiny on the part of the Court'. Vgl. EHRM 26 november 1991, *NJ* 1992, 457, m.n. EJD, 'Spycatcher'; r.o. 60.

⁴⁷ Zie noot 12.

⁴⁸ HR 6 jan. 1995, *NJ* 1995, 422; m.n. EJD, 'Van G./Het Parool'.

De tuchtrechter laat de namen van beoordeelde advocaten weg maar journalisten weten de namen van bekende advocaten te achterhalen

Tuchtrechtelijke en fiscale uitspraken

Naar Nederlands recht is een aantal wettelijke regelingen over het noemen van namen van kracht. Zo is bij de wet van 15 juni 1972, S. 394, aan de (overigens inmiddels alweer ingetrokken) Medische Tuchtwet een art.13 A toegevoegd over openbaarheid van tuchtrechtelijke uitspraken. Achtergrond daarvan was dat het vertrouwen dat door de gemeenschap in medische tuchtrechtspraak moet kunnen worden gesteld, naar de mening van de wetgever 'niet is gediend met een wijze van rechtspleging die zich grotendeels aan de waarneming onttrekt'.

Daarmee strookt een uitvoeringsregeling als destijds neergelegd in art. 62 lid 4 Reglement Medisch Tuchtrecht en Oplossing van Geschillen, die inhoudt dat, indien een medisch tuchtcollege besluit uitspraak te doen in het openbaar, de voorzitter ermee belast is plaats, dag en uur van de uitspraak vast te stellen. De griffier diende deze beschikking met een voldoende duidelijke aanduiding bekend te maken; toelaatbaar was dat de voorzitter daartoe vermelding van de naam en de woonplaats van de betrokkene in de advertentie van de griffier nodig oordeelde.⁴⁹ Een dergelijke bekendmaking was blijkens de kamerstukken zelfs verplicht in geval van ontzegging, opdat het publiek weet dat betrokkene de bevoegdheid voor altijd is komen te ontvallen.⁵⁰ Bij schorsing (per definitie tijdelijk van aard, met een maximum van een jaar) had het tuchtcollege een discretionaire bevoegdheid om de personalia van betrokkene al dan niet te onthullen, tot in de advertentie waarin de uitspraak wordt aangekondigd toe.

Onder de nieuwe Wet BIG is de zaak iets anders komen te liggen. Art. 13 B van de Medische Tuchtwet inzake de publicatie van tuchtrechtelijke uitspraken tegen (para)medici in het algemeen belang vindt zijn correlaat in art. 71 Wet BIG. Publicatie met naam en toenaam is in het geval van ontzegging niet meer imperatief voorgeschreven. In het register is immers te zien of er sprake is van schorsing, (gedeeltelijke) ontzegging of doorhaling van de inschrijving. Door raadpleging van dat register weet het publiek voldoende met betrekking tot de bevoegdheid van betrokkene en de daaromtrent getroffen

maatregelen. De vraag rijst wie van het publiek die registers gaat raadplegen. Zou een journalist dit doen en de resultaten vervolgens publiceren, dan is daar vermoedelijk uitsluitend een rechtvaardigingsgrond voor aanwezig indien de betrokkene (para)medische handelingen verricht. Maar wellicht laat de rechter in alle gevallen de privacybescherming zwaarder wegen.

De Advocatenwet bevat bepalingen voor beperkte openbaarmaking van de volgens art. 48 in het openbaar uit te spreken tuchtrechtelijke beslissingen aan de deken, de klager en, in sommige gevallen, de rechtbank bij welke de advocaat is ingeschreven.⁵¹ De Raden van Discipline en het Hof van Discipline blijken het beleid te voeren de namen van tuchtrechtelijk beoordeelde advocaten weg te laten uit aan derden verstrekte afschriften van uitspraken. In recente krantenartikelen is te lezen dat journalisten de namen van bekende advocaten aan wie een tuchtrechtelijke maatregel is opgelegd, weten te achterhalen en vervolgens publiceren.

Een andere relevante wettelijke regeling is de in art. 67 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen neergelegde fiscale geheimhoudingsplicht 'nopens de persoon of de zaken' van belastingplichtigen. Het verstrekken van rechterlijke uitspraken in fiscale zaken werd geregeld in art. 5 lid 9 van de inmiddels ingetrokken Wet administratieve rechtspraak belastingzaken. Deze voorzag in een machtiging van de (voorzitter van de) behandelende kamer aan derden uitspraken geblijnd te verstrekken, dat wil zeggen op zodanige wijze bewerken dat de identiteit van de bij de zaak betrokkenen voor de lezer van het (vak)blad waarin de uitspraak wordt gepubliceerd, niet meer te herkennen is.⁵²

Deze materie zal in de toekomst bestreken kunnen worden door de regeling die is voorzien in art. 2.3.4.1 van de vierde tranche van de Algemene wet bestuursrecht, die als uitzondering op het verstrekken van informatie een afweging verlangt in verband met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Zolang deze vierde tranche nog niet is ingevoerd zal de Wet bescherming persoonsregistratie, respectievelijk de Wet bescherming persoonsgegevens, als generieke regeling kun-

49 HR 24 april 1998, *NJ* 1998, 605.

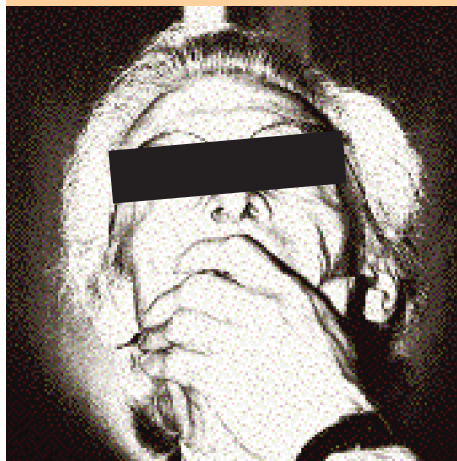
50 *TK* 1968-1969, 9992 en *TK* 1969-1970, 9992.

51 Vgl. art. 50 en art. 58 Advocatenwet.

52 In dezelfde richting gaat een advies van de Registratiekamer d.d. 11 maart 1967 (Advies inzake jurisprudentiedatabanken 95.V.113.03). Zie hierover F. Kuitenbrouwer, 'Jurisprudentie op Internet, Anonimisering struikelblok voor openbaarheid', *Advocatenblad* 3 maart 2000, p. 183-185. Intussen is het probleem van de databanken houdende persoonsgegevens een ander dan hetgeen in dit opstel aan de orde is gesteld. Naast de algemene Wet persoonsregistraties, resp. in de loop van 2001 de Wet bescherming persoonsgegevens, bestaan er tal van bijzondere wetten, zoals de Wet politie-registers.

De Nederlandse terughoudendheid blijft wellicht niet in stand onder nieuwe jurisprudentie van het EHRM

nen gelden ter legitimering van het op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen gevoerde beleid.

Nodig voor geloofwaardigheid?

De in Nederland geldende terughoudendheid bij het in media-uitingen noemen van namen van verdachten en veroordeelden berust vooral op journalistieke gebruiken en incidentele rechtspraak. De rechtspraak wordt gekenmerkt door een extensieve uitleg van het begrip 'bescherming van de persoonlijke levenssfeer'. Het staat te bezien of deze rechtspraak standhoudt indien het EHRM er een oordeel over zal vellen. Nu al is te verdedigen dat een preventief verbod tot het noemen van namen niet spoedig zal kunnen worden toegevoegd.

Het Peugeot-arrest van het EHRM biedt intussen een bruikbare indicatie voor de juridische geoorlooftheid van het noemen van namen in de media:⁵³ is het noemen van namen nodig voor de geloofwaardigheid van de publicatie? De journalist heeft immers de taak en het recht informatie 'reliable and pre-

cise' te presenteren, in overeenstemming met 'the standards governing his profession as a journalist'.⁵⁴ Art. 10 EVRM beschermt, kortom, het recht van journalisten informatie over kwesties van algemeen belang openbaar te maken onder de voorwaarde dat zij te goeder trouw handelen op een feitelijk accurate basis en daarmee betrouwbare, nauwkeurige en controleerbare informatie leveren in overeenstemming met regels van behoorlijke journalistieke beroepsuitoefening.

Geheel duidelijk is deze Peugeot-leer niet, omdat het juridisch oordeel over hetgeen een goed journalist betaamt niet alleen door vakgenoten wordt bepaald maar vooral door de rechter, die soms rekening houdt met opinies van de Raad voor de Journalistiek. Bovendien anonimiseert het EHRM⁵⁵ in de publicatie van het Bergens Tidende-arrest de naam van een plastisch chirurg, terwijl het hof in hetzelfde arrest de kritische publicatie in een Noors dagblad over deze met naam genoemde arts sauveerde. Het laatste woord over namen noemen zal uit Straatsburg moeten komen. n

(advertentie)

*Voor al uw
ambtelijke
opdrachten*

BUIJN VAN DER HORST
gerechtsdeurwaarderskantoor

BUIJN VAN DER HORST
gerechtsdeurwaarders
buijnvandhorst@boek.lds.nl

Hoornmarkt 3a
Postbus 91032
3201 EC Leiden

tel: 070 - 5 167045
fax: 070 - 5 344877

53 EHRM 21 jan. 1999, *NJ* 1999, 713, m.n. EJD, 'Peugeot'.

54 EHRM 21 jan. 1999, *NJ* 1999, 713, m.n. EJD, 'Peugeot'.
Zie verder EHRM 20 mei 1999, *NJ* 1999, 27, 'Bladet Tromsø', m.n. A.J. Nieuwenhuis; EHRM 8 juli 1999; *Mediaforum* 1999/9, p. 244-251, 'Sürek', m.n. G.A.I. Schuijt.

55 EHRM 2 mei 2000, *NJ* 2001, 65; 'Bergens Tidende'.

Recht

Letselschade in verkeer

Een werkgever kan aansprakelijk zijn voor schade van een werknemer als gevolg van een verkeersongeval in werktijd. Dit geldt ook voor de maatschap van een advocatenkantoor ten opzichte van een stagiaire. Bespreking van een zeer recent arrest maakt duidelijk dat er voor de werknemer het best een schade-inzittendenverzekering kan worden afgesloten.

mr. P.M. Leerink
en mr. B. Holthuis
advocaten te Deventer

Aansprakelijkheid van de werkgever

Foto's: ANP/Jack Tekelenburg

Helden, 8 januari 2001. Een van de auto's die betrokken was bij een aanrijding in het Noord-Limburgse Helden

Stel: stagiaire P. rijdt van de Rechtbank Zwolle naar zijn kantoor in Deventer. Hij heeft een minder prettige zitting achter de rug. De president maakte geen geheim van zijn ongenoegen over het optreden van P. en bovendien schiet deze nog een zaak door het hoofd waarin hij morgen ambtshalve peremptoir moet concluderen. Stijf van de stress let hij even niet op de weg en rijdt van de IJsseldijk vijf meter diep de uiterwaarden in. Fors hersenletsel en algehele arbeidsongeschiktheid zijn het gevolg.

P. spreekt zijn werkgever, de maatschap R&R, aan tot vergoeding van zijn aanzienlijke letselschade. De maatschap meldt de schade bij

de bedrijfsaansprakelijkheidsverzekeraar maar die weigert dekking te verlenen op de polis. Het gaat immers om schade die verband houdt met het besturen van motorrijtuigen, een gebruikelijke uitsluiting in de AVB.¹ De maatschap zal daarom zelf de miljoenschade moeten vergoeden.

Ernstige zaakschade

Deze casus is verzonnen maar het aansprakelijkheidsrisico is reëel. Wij verwijzen naar een zeer recent arrest van de Hoge Raad (HR 12 januari 2001 *RvdW*2001, 31). Daar waren de feiten als volgt. Werknemer Van der Hoeven

1 Voor een nadere uiteenzetting over deze uitsluiting zij verwezen naar J.H. Wansink, *Algemene Aansprakelijkheidsverzekering*, Zwolle 1994, p. 219 e.v. Of op de AVB dekking bestaat voor dit soort schade is overigens afhankelijk van de redactie van de uitsluiting.

2 In casu waren er twee 'werkgevers', een formele werkgever en een inlenend bedrijf. Beide werden aangesproken. In cassatie was alleen de formele werkgever nog procespartij.

Tegen een redelijke premie kan voor stagiaire P. een schade-inzittenden-verzekering worden afgesloten

reist voor zijn werk regelmatig met drie collega's naar de Amsterdam Arena om daar mondagewerkzaamheden te verrichten. Bij toerbeurt besturen zij het busje. Op 23 augustus 1995 bestuurt Van der Hoeven het busje. Bij Didam rijdt het busje van de weg, komt in een slip en slaat diverse malen over de kop. Alle vier inzittenden raken ernstig gewond. Iedereen behalve Van der Hoeven kan schadevergoeding vorderen op de WAM-verzekeraar van het busje.

Van der Hoeven heeft als bestuurder geen aanspraken. Hij spreekt dan ook zijn werkgever² aan primair op grond van art. 7:658 BW en subsidiair op grond van het stelsel van het arbeidsrecht en de redelijkheid en billijkheid, daarbij verwijzend naar het arrest van de Hoge Raad van 16 oktober 1992, *NJ* 1993, 264. Dit arrest had betrekking op zaakschade aan de eigen auto van de werknemer. De Hoge Raad oordeelde toen dat er geen rechtsregel is die meebrengt dat de werkgever aansprakelijk is voor schade aan zaken van de werknemer, indien deze die zaak bij het verrichten van zijn taak gebruikt, in het bijzonder niet indien de schade door schuld van de werknemer zelf is ontstaan.

De Hoge Raad maakte echter een uitzondering op dit beginsel voor het geval dat een werknemer een eigen zaak (i.c. auto) dient te gebruiken bij het verrichten van zijn werkzaamheden, omdat het gebruik van een auto risico's van ernstige beschadiging meebrengt, niet alleen door eventuele fouten van derden, maar ook door eigen onvoorzichtigheid. De Hoge Raad hecht bijzonder belang aan het ervaringsfeit dat in de dagelijkse omgang niet steeds de nodige voorzichtigheid in acht wordt genomen. Gelet op het stelsel van het arbeidsrecht (art. 6:170 lid 3 en 7:661 BW) én de eisen van redelijkheid en billijkheid (art. 6:248 BW) heeft de werkgever de daardoor ontstane schade in beginsel te dragen, ook als de auto ten tijde van het ongeval aan de werknemer zelf toebehoorde, dit behoudens opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer.

Aansprakelijk voor letselschade

Terug naar de zaak waarin de Hoge Raad 12 januari jl. arrest wees. De kantonrechter te Groenlo hield de werkgever van Van der Hoeven aansprakelijk op grond van art. 7A:1638 x oud BW, thans 7:658 BW. De Rechtbank Zutphen heeft in appèl beslist dat de

werkgever aansprakelijk is op grond van het stelsel van arbeidsrecht en de redelijkheid en billijkheid. In het arrest van de Hoge Raad is het oordeel van de rechtbank als volgt samengevat:

'De Rechtbank heeft in rov. 5.2 in combinatie met rov. 3 de volgens haar in dezen relevante omstandigheden vermeld:

- de werknemer, Van der Hoeven, was in de uitoefening van zijn werkzaamheden verplicht zich (dagelijks) per auto van Didam naar Amsterdam en terug te begeven;
- hij was daarbij verplicht bij toerbeurt te chaufferen;
- de financiële gevolgen van een eventueel ongeval waren voor alle inzittenden van het busje door een WA-verzekering gedekt, behalve voor Van der Hoeven als de chaufferende werknemer;
- er was geen sprake van opzet dan wel bewuste roekeloosheid aan de zijde van Van der Hoeven bij het ontstaan van het ongeval;
- het "ervaringsfeit" dat dagelijkse omgang met auto's de gebruiker daarvan licht ertoe zal brengen niet steeds alle voorzichtigheid in acht te nemen die ter voorkoming van ongevallen geraden is.

Onder deze omstandigheden oordeelde de rechtbank het onaanvaardbaar dat verweerder vanwege de omstandigheid dat hij toevallig ten tijde van het ongeval het busje bestuurde als enige inzittende van vergoeding van schade verstoken zou blijven.³

De Hoge Raad laat dit oordeel van de Rechtbank Zutphen in stand. De consequentie is dat de werkgever aansprakelijk is voor de schade van Van der Hoeven. Deze schade is waarschijnlijk niet onder de AVB-verzekering gedekt. De werkgever zal zich nog slechts in de nog volgende schadestaatprocedure kunnen beroepen op matiging ex art. 6:109 BW.

De Hoge Raad heeft alleen bepaald dat de werkgever aansprakelijk kan zijn. Er zijn dus ongetwijfeld omstandigheden denkbaar waaronder dit niet het geval is, bijvoorbeeld als de werknemer onnodig met veel te hoge snelheid rijdt en daardoor verongelukt. De vraag rijst voorts of de werkgever ook aansprakelijk is en kan zijn voor ongevallen tijdens het woon-werkverkeer. Er is dan immers strikt genomen geen sprake van uitoefening van werkzaamheden.

³ HR 12 januari 2001, *RvdW* 2001, 31, rov. 3.3.

⁴ Kamerstukken 25759. Niet uitgesloten is dat dit artikel in een nieuw wetsvoorstel weer terugkomt.

De Hoge Raad hecht belang aan het ervaringsfeit dat bij dagelijks autorijden niet steeds de nodige voorzichtigheid in acht wordt genomen

Een van de andere auto's die begin januari betrokken was bij de aanrijding in het Noord-Limburgse Helden

Wetsvoorstel

Het arrest van de Hoge Raad komt niet helemaal als verrassing. Na het aangehaalde arrest uit 1992 rees uiteraard direct de vraag of het arrest ook zou zien op gevallen van letselschade. In het inmiddels ingetrokken wetsvoorstel Verkeersongevallen⁴ was voorgesteld in boek 7 BW het volgende artikel (658a) op te nemen:

'1. De werkgever is aansprakelijk voor de schade die de werknemer lijdt doordat deze in de uitoefening van zijn werkzaamheden een motorrijtuig bestuurt dat betrokken is bij een verkeersongeval, behoudens indien de schade het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer ten tijde van het ongeval. Deze aansprakelijkheid kan niet ten nadele van de werknemer worden beperkt of uitgesloten.

Geen aansprakelijkheid op grond van dit artikel bestaat voor zover de werkgever een verzekering heeft gesloten die de in dit artikel bedoelde schade dekt, dan wel de werkgever de werknemer een vergoeding heeft gegeven om een dergelijke verzekering te sluiten.

Hij die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf arbeid laat verrichten door een persoon met wie hij geen arbeidsovereenkomst heeft, is overeenkomstig de leden 1 en 2 aansprakelijk voor de schade die deze persoon lijdt doordat deze in de uitoefening van zijn werkzaamheden een motorrijtuig bestuurt dat betrokken is bij een verkeersongeval.'

Opvallend is dat in dit wetsvoorstel een beperking was opgenomen voor bestuurders van een

motorrijtuig (de werkgeversaansprakelijkheid geldt dus bijvoorbeeld niet voor fietsers). Verder lijkt de formulering erop te duiden dat het op ongevallen in het woon-werkverkeer niet van toepassing is. Er staat immers 'in de uitoefening van de werkzaamheden'.

Sluit verzekering af

Kunnen werkgevers zich tegen deze claims van werknemers beschermen? Ja. Het is goed mogelijk om tegen naar wij hebben begrepen redelijke premies voor werknemers een schade-inzittendenverzekering af te sluiten.

Contractuele uitsluiting of beperking van aansprakelijkheid biedt onzes inziens minder zekerheid voor de werkgever. De vraag is of lid 3 van art. 7:658 BW⁵ beperking van de aansprakelijkheid op grond van het stelsel van arbeidsrecht en de redelijkheid en billijkheid verhindert. Strikt genomen niet, menen wij: deze aansprakelijkheidsgrond is immers in het bedoelde artikel niet genoemd. Het is echter duidelijk de bedoeling van de wetgever geweest beperkingen van aansprakelijkheid op dit vlak te verbieden. Nu het aansprakelijkheidsrisico tegen redelijke premies kan worden gedekt, is er alle aanleiding te veronderstellen dat de aansprakelijkheidsbeperking bij de rechter geen stand zal houden. Zeker is bovendien dat de werkgever met een exoneratieclausule niet zal kunnen ontkomen aan een vordering op grond van 7:658 lid 2 BW. Lid 3 verhindert dat immers uitdrukkelijk.

Wel mogelijk is om de werknemer een zodanige autokostenvergoeding te verstrekken dat deze daarvan zelf een schade-inzittendenverzekering en een cascoverzekering kan afsluiten. In het arbeidscontract moet dit dan wel uitdrukkelijk vermeld staan. Het is mogelijk dat de werknemer desalniettemin vergeet deze verzekeringen daadwerkelijk af te sluiten. In dat geval loopt de werkgever naar onze mening toch nog een – zij het klein – risico.⁶

Het beste advies aan de werkgever is dus: sluit een adequate schade-inzittendenverzekering af voor het personeel.

Terug naar stagiaire P. Hij zal zijn schade vergoed krijgen. Geluk bij een ongeluk, zo zegt men dan, al geldt het niet voor de maatschap. Zij zullen het moeten hebben van een beroep op matiging ex art. 6:109 BW, teneinde een faillissement te ontlopen.

5 Art. 7:658 lid 3 luidt: 'Van de leden 1 en 2 en van hetgeen titel 3 van Boek 6, bepaalt over de aansprakelijkheid van de werkgever kan niet ten nadele van de werknemer worden afgeweken.'

6 Een en ander is o.i. afhankelijk van onder andere de redactie van de arbeidsovereenkomst, de deskundigheid van de werknemer en de vraag of de werkgever wist of kon weten dat werknemer het afsluiten van de schade-inzittendenverzekering vergat of zou kunnen vergeten.

COLUMN

Joost Beversluis

Foto: Rob Philip

Gevraagd: juristen

(m/v $\frac{m}{v}$ $\frac{v}{m}$ m>v)

‘Roze lint’, sprak de wat taartige mevrouw bij de drukker, ter completering van mijn keuze voor zo’n ouderwets geboortekaartje met strikje. Meer bevestigend dan vragend.

‘Zijn er nog andere kleuren,’ vroeg ik.

‘Blauw’, was het antwoord.

‘Doe maar blauw,’ zo bepaalde ik tien jaar geleden, na de geboorte van mijn eerste dochter. En aldus getooid kwamen de kaartjes, met een blauw lintje. Dat kan *echt* niet, klonk het alom en een hele dag lang heb ik ze zitten te vervangen, die verdomde blauwe strikjes, door rode. Sindsdien weet ik het: blauw = jongetje, rood = meisje. Niet alleen weet ik het, ik ben er op gefixeerd geraakt.

Is het daarom dat ik onmiddellijk de verborgen prikkel zag in de Loyens & Loeff personeelsadvertenties met die wetboeken in dit blad, eind vorig jaar? Of heeft het te maken met die andere fixatie? Kijk even mee.

Advocatenblad 2000-17, p. XXI: het rode BW schrijlings over de blauwe Belastingwetten. En voor wie het niet merkt of ziet staat er nog even bij dat het gaat om een ‘ongekend hoogtepunt’.

Advocatenblad 2000-18, p. X: Rood plat op blauw, net uit het zicht achter de deur. Bill Clinton zou er spontaan van klaarkomen.

Advocatenblad 2000-19, p. XV: BW en Belastingwet samen op de oude Van Dale, in de vensterbank van een kantoor in New York. Het begint al behoorlijk kinky te worden. *LA Law of Pleidooi* zijn definitief tot het kinderuurtje veroordeeld. Menno Buch werpt voor het eerst een geïnteresseerde blik in het *Advocatenblad*.

Advocatenblad 2000-20, p. XXIII: Rood en blauw staande op een wanordelijke rij waaronder ik zelfs de Digesten-uitgave van Bonfante meen te herkennen. Buch pakt zijn mobiele telefoon! Lap je iets dergelijks in Afghanistan, dan overleef je het alleen omdat de bebaarde scherprechters niet kunnen kiezen tussen de vele beschikbare gruwelen en onderling slaags raken.

En dan in het nieuwe jaar – zie *Advocatenblad* 2001-3, p. VIII – heeft Buch z’n kunstje klaar: het klassieke op elkaar liggen, blauw

op rood, maar dan wel in een passantenhall, ten aanschouwen van een tig-koppige menigte. Welke débaucherie kunnen de lezers van het *Advocatenblad* nog tegemoet zien?

Iedereen weet dat 95 procent van het creatieve talent tegenwoordig in de reclame werkt, zij het ook doorgaans niet anders dan ten-einde de meest godsonmogelijke rotzooi aan de man te helpen brengen. En iedereen – in het bijzonder de reclamebranche – weet dat een van de weinige prikkels die in de ernstig overprikkelde doelgroep van jonge juristen (m/v) nog de beoogde reactie vermogen te verwekken, de seksuele is. Dus echt verbazen hoeft het niet, die campagne met de parende tekstuitgaven. Na het wervende geweld met hoge hormoonspiegel uit Almelo (even tussendoor: wij hebben nu een biljart op kantoor, dus je begrijpt hoe wij straks aan stagiaires gaan komen) kon erger uit de verdorven Randstad natuurlijk niet uitblijven.

Wel stel ik vragen bij het overwegende heterokarakter van de getoonde boekenstandjes; daarin schuilt een begin van discriminatie of in elk geval een nodeloze beperking van de wervingskracht.

Hulde aan het reclamebureau dus. Maar zouden ze het zélf gezien hebben of tenminste gevoeld, in de onderbuik of aan hun hartslag, de (in meerderheid) heren opdrachtgevers bij Loyens & Loeff? Ik wed van niet. En dan staat ze als oude Van Dales nog wat te wachten van het sensibele boekenvolkje dat repondeerde, in gang, hal en op de vensterbank!

n

Praktijk Regionaal overgangs- rolprocesrecht

Het Landelijk Uniform Rolreglement is op 1 oktober 2000 in werking getreden. Maar in diverse arrondissementen gelden tot uiterlijk 1 oktober 2002 behoorlijk uiteenlopende overgangsregelingen. Een inventarisatie.

mr. H.C. Grootveld¹
advocaat en procureur te Den Haag

Illustratie: André Klijssen

1 Oktober 2000 was in tweeërlei opzicht een bijzondere dag. Te vieren viel dat het op die datum alweer 162 jaar geleden was (en aan die viering was vanuit het gelijkcijferig artikel van boek 6 BW bezien ook niets onrechtmatig) dat ons aloude en vertrouwde Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in werking trad. Naast zijn historische betekenis heeft deze datum ook een actuele: de inwerkingtreding van het Landelijk Uniform Rolreglement (hierna: LUR – zie ook het uitneembaar middenkatern van *Advocatenblad* 2000-17). Vanaf dit heuglijke moment weet elke procederend advocaat en – hoelang nog? – procureur zich gestreeld door het blijde vooruitzicht van uniformiteit. Ik schrijf vooruitzicht, want voorlopig is het op alle fronten – lees: arrondissementen – nog niet zover. Wij hebben nog enige tijd – tot 1 oktober 2002 – te maken met het fenomeen van ‘regionaal rolprocesrecht’, dat de tussenkomst van een procureur behalve juridisch vereist ook onontbeerlijk maakt. Dat komt doordat in de arrondissementen op verschillende wijze gebruik is gemaakt van de bevoegdheid om tijdelijk van het LUR af te wijken. Zo is er dus regionaal ‘overgangsrolprocesrecht’ ontstaan.

Basis in het LUR

Zoals het hoort bij goede regelgeving, is bij de invoering van het LUR voorzien in een overgangsregeling. Die is opgenomen in artikel 12 LUR en munt met de leden 1 en 2 uit in eenvoud: het LUR is van toepassing op zaken die na 1 oktober 2000 voor het eerst op een roldatum worden ingeschreven (lid 1) en op reeds eerder ingeschreven zaken zijn de bepalingen van het reglement eveneens van toepassing, tenzij dat zou indruisen tegen in die zaken reeds genomen beslissingen (lid 2). Als dat laatste het geval is blijft het voordien bij de desbetreffende rechtbank geldende reglement van kracht tot de

eerstvolgende proceshandeling dan wel tot de eerstvolgende roldatum.

Het derde lid geeft vervolgens aan de rechtbanken de bevoegdheid om voor een overgangsperiode van in beginsel twee jaar een afwijkende regeling vast te stellen, dus tot 1 oktober 2002. Er zijn rechtbanken die van die bevoegdheid geen gebruik hebben gemaakt en het LUR onmiddellijk en zonder overgangsregeling zijn gaan hanteren. Er zijn er ook die dat wel hebben gedaan en dat dan weer in uiteenlopende modaliteit en varianten.

Inventarisatie

Inventariseert men de huidige overgangssituatie zoals die in elk van de negentien arrondissementen voor de in artikel 12.3 LUR genoemde overgangsperiode is ‘uitgerold’, dan valt het geaccidenteerde landschap van het regionale rolprocesrecht te verdelen in een tweetal velden.

Allereerst de arrondissementen waarin geen afwijkende regeling is getroffen en waarin dus het LUR aanstands en onverkort geldt. Dat zijn er vijf: Almelo, Arnhem, Breda, Roermond en Zwolle. In die arrondissementen staan wij dus ingevolge art. 2.7 LUR meteen op zes, dan wel vier of zelfs twee weken ambtshalve peremptoir (AP).

Dan zijn er nog 14 arrondissementen waarin in het kader van de overgangsregeling wel een overgangsregime geldt. Legt men die naast elkaar, dan kan men weer drieërlei onderscheiden: Ten eerste een (termijn)versoepeling gedurende de gehele overgangsperiode (dus tot 1 oktober 2002): de arrondissementen (8) Alkmaar, Amsterdam, Groningen, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Leeuwarden, Rotterdam en Utrecht. Maar er zijn ook arrondissementen (4) waarin de periode van gewenning tot kortere tijd is beperkt en voordien een einde neemt: in Assen op 1 april 2001, dan volgt Middelburg op 1 juli, vervolgens Zutphen op 1 oktober

¹ Mijn dank gaat uit naar al de vaste procureurs van mijn kantoor, Pels Rijcken & Droogelever Fortuijn, die mij aanstands en op eerste daartoe strekkend verzoek bekend hebben gesteld met het wel of niet vastgesteld zijn van een overgangsregeling door de arrondissementsrechtbank te hunnent. Zij hebben aldus hun verplichtingen als procureur getrouwelijk vervuld. Ik zal hen daarom niet in processuele – laat staan materiële – vrijwaring oproepen, wanneer de nauwlettende lezer dezes mij zou gaan betrappen op een onjuistheid of onvolledigheid in inventarisatie. Ik hoef dat ook niet, want ik wil voor de juistheid en volledigheid van deze inventarisatie niet instaan en kan dat overigens ook niet.

Praktijk

2001, terwijl ook de in Den Haag getroffen overgangsregeling voorshands tot 1 oktober 2001 is beperkt. De derde categorie hanteert een 'in tijd opgeknipt' regime, waarbij voor de – tussentijdse – omslagdatum de oude jas met een enkel verstelstuk nog ruim om de schouders valt, daarna moet worden verwisseld met een van strakker snit, om uiteindelijk per 1 oktober 2002 zonder pijn te worden vervangen door het keurslijf van het LUR. Aldus in Dordrecht (omslagdatum 1 oktober 2001) en Maastricht (belangrijke data: 1 april 2001 en 1 april 2002).

Varianten

De categorieën gaan weer gepaard met varianten. Variërend van eerste termijn niet meteen AP, maar wel de tweede (Den Haag, Dordrecht en Zutphen) of pas de derde (Alkmaar); wel of geen onderscheid tussen lopende en nieuwe zaken (zoals Rotterdam en Zutphen dat doen) tot de eenvoudige terugloopregeling van Middelburg; beginnend met 15 weken elk kwartaal drie eraf, zodat men per 1 juli 2001 keurig op orde is.

Dat maakt het beeld rijk geschakeerd. Te veel om per arrondissement en detail uit te schrijven. In plaats daarvan een overzicht waarin per arrondissement in alfabetische volgorde kort aangegeven wat de stand van (overgangs)zaken is. Raadpleeg uw procureur voor de details.

Gewenning en versnelling. Het eerste is agenda-technisch overkoombaar en het tweede een goede zaak. En wanneer dé zaak zich niet voor die versnelling leent, biedt het rolreglement alleszins ruimte om de zaak de tijd van voorbereiding te geven die hij behoeft. Toch vraag ik mij – achteraf beschouwd en zeker bij nadere beschouwing van het rolprocesrechtelijk landschap op dit moment – af, of het geen aanbeveling had verdiend om het daarheen te leiden dat ook het overgangsrechtelijk rolprocesrecht van eenzelfde uniformiteit doordrenkt was geweest, zoals het LUR voorstaat, beoogt en – op termijn – bewerkstelligt.

De procureur blijft voorlopig de onmisbare gids op een dansvloer waarop de processuele pasjes een zeker 'rock and roll'-karakter niet kan worden ontzegd. En dan komt het er op aan dat de procureur ook in die dans met zijn correspondent zijn verplichtingen 'getrouwelijk' blijft vervullen.

Arrondissement Overgangsregime

1. Alkmaar   Ambtshalve handhaving termijnen nadat zaak tweemaal zes weken is aangehouden; dus na 18 weken AP
2. Almelo   Geen overgangsregeling
3. Amsterdam   Geen ambtshalve peremptoirestellingen tot het eerste inhoudelijke tussenvonnis is gewezen
4. Arnhem   Geen overgangsregeling
5. Assen   *Tot 1 april 2001:* geen ambtshalve handhaving termijnen voor antwoord; re- en dupliek en memories in appèl
6. Breda   Geen overgangsregeling
7. Dordrecht   *Tot 1 oktober 2001:* oude rolreglement van toepassing met betrekking tot termijn van conclusies en akten die aan eerste inhoudelijk vonnis voorafgaan. Voor het overige LUR van toepassing; *van 1 oktober 2001 tot 1 oktober 2002:* tot aan het eerste inhoudelijk vonnis: voor conclusies 6 weken gewoon – 6 weken AP; voor akten: 2 weken gewoon – 2 weken AP
8. Den Haag   *Voorshands tot 1 oktober 2001:* conclusies en akten voorafgaand aan inhoudelijk tussenvonnis: 6 weken gewoon – 6 weken AP, waarbij tweede termijn wordt aangemerkt als vergund op eerste eenstemmig verzoek; termijnen voor alle overige proceshandelingen wel peremptoir
9. Groningen   Tot aan eerste inhoudelijk tussenvonnis – vooralsnog – geen ambtshalve handhaving termijnen, maar handhaving termijnen eigen reglement
10. Haarlem   Geen ambtshalve handhaving termijnen voor antwoord, re- en dupliek
11. 's-Hertogenbosch   Geen ambtshalve handhaving termijnen in zaken waarin na 1 oktober 2000 nog geen tussenvonnis. Na tussenvonnis geldt LUR onverkort; uitzondering: bij peremptoir is uitstel mogelijk volgens oude rolbeleid
12. Leeuwarden   Tot aan eerste inhoudelijk tussenvonnis geen ambtshalve handhaving termijnen voor antwoord, re- en dupliek; wel om uitstel vragen ook al staat men niet peremptoir
13. Maastricht   *Tot 1 april 2001:* voor re- en dupliek 12 weken AP, daarna 6
Tot 1 april 2002: voor conclusie van antwoord: 12 weken AP, daarna 6;
14. Middelburg   Gebruikelijke uitsteltermijnen worden per kwartaal teruggebracht met 3 weken. Vanaf 1 januari 2001 12 weken; per 1 april 2001 9 weken; per 1 juli 2001 6 weken
15. Roermond   Geen overgangsregeling
16. Rotterdam   *In zaken aangebracht voor 1 oktober 2000:* oud rolreglement van toepassing totdat tussenvonnis is gewezen; daarna LUR; voor ná 1 oktober 2000 aangebrachte zaken geldt LUR onverkort
17. Utrecht   Uitsluitend termijnen voor antwoord, re- en dupliek (6 weken) worden nog niet ambtshalve gehandhaafd; alle andere termijnen wel
18. Zutphen   *Tot 1 oktober 2001:* in zaken aangebracht vóór 1 oktober 2000: conclusies voor inhoudelijk tussenvonnis: 6 weken gewoon – 6 weken AP; zaken aangebracht ná 1 oktober 2000: LUR onverkort van toepassing
19. Zwolle   Geen overgangsregeling

**Elsevier 1/1
zw + pms138
(ps)**

Jaarverslag 2000

Hof van Discipline

Uit het jaarverslag van het Hof van Discipline blijkt dat de gemiddelde wachttijd ruim een jaar is en dat het aantal nieuwe zaken na het record van 259 in 1999 in 2000 weer daalde tot 237.

mr. B.F. Keulen
griffier

Per 1 januari 2000 dienden nog 214 zaken ter zitting te worden behandeld; per 1 januari 1999 waren dat er 162. Per 1 januari 2001 bestond de werkvoorraad uit 218 zaken. In het in de tabel opgenomen overzicht zijn de verwijzingsbeslissingen overigens apart vermeld, omdat deze niet ter zitting worden behandeld. Het aantal uitspraken van 183 heeft betrekking op zaken die ter zitting zijn behandeld.

Het aantal zaken steeg in 1999 tot de recordhoogte van 259. In 2000 daalde het aantal nieuwe zaken tot 237.

Het hof hield drie zittingen per maand, behalve in juli (twee zittingen) en augustus (één zitting). Daarnaast werden in 2000 niet vier, zoals in voorgaande jaren, maar vijf extra

zittingen gehouden, waarmee het totale aantal zittingen in 2000 kwam op 38.

Met een werkvoorraad van 218 zaken is de gemiddelde wachttijd ruim een jaar. In sommige gevallen is dat aanzienlijk langer omdat het hof voorrang geeft aan de behandeling van beklag tegen verzet inschrijving, beklag tegen een beslissing van de deken ex artikel 13/67 van de Advocatenwet, terwijl ook schrappingen en schorsingen bij voorrang worden behandeld.

Dankzij de inzet van de plaatsvervangende leden van het hof konden alle 38 zittingen worden gehouden en is het gelukt om 183 einduitspraken en 3 tussenbeslissingen te wijzen.

Werkvoorraad per 1-1-2001

Per 1 januari 2000 nog te behandelen zaken	214
In 2000 binnengekomen zaken	237
	451
Af	
Voorzittersbeslissingen zonder verzet	5
Verwijzingen	16
In 2000 ingetrokken zaken uit 1999	11
In 2000 ingetrokken zaken uit 2000	4
Correctie t.g.v. handmatige telling	14
Aantal einduitspraken van het Hof in 2000	183
-/-	233
	218

In 2000 binnengekomen zaken

	'00	'99	'98
- Beroep van de klager (waarvan advocaten)	123 (2)	142 (3)	104 (9)
- Beroep van de verweerder	72	93	77
- Beroep van klager en verweerder	9	2	2
- Beroep van de landelijke deken	-	1	1
- Verwijzingen	16	12	15
- Voorzittersbeslissingen zonder verzet	5	9	8
- Beklag tegen verzet inschrijving	4	2	5
- Beklag tegen een beslissing van de deken ex art. 13/67 van de Advocatenwet	8	7	2
-/- - Ingetrokken zaken uit hetzelfde jaar	4	9	3
	233	259	211

Bij de voorzittersbeslissingen ging het in nagenoeg alle gevallen om overschrijding van de beroepstermijn (art. 56 lid 1 van de Advocatenwet) dan wel om hoger beroep tegen een beslissing van een raad van discipline waarbij het verzet tegen de beslissing van de voorzitter van die raad niet-ontvankelijk dan wel ongegrond was verklaard (art. 46h lid 4 van de Advocatenwet). In een enkel geval was sprake van een beroepschrift dat niet als zodanig kon worden aangemerkt omdat daarin niet te lezen was welke de bezwaren tegen de beslissing van de raad waren (art. 56 lid 3 van de Advocatenwet), terwijl het ook voorkwam dat klager beroep instelde hoewel de klacht gegrond was verklaard (art. 56 lid 1 sub a van de Advocatenwet).

Praktijk

Uitspraken in 2000

	'00	'99	'98
1. Bekrchtiging van de beslissing van de Raad van Discipline	105	93	106
2. Als 1 behoudens ten aanzien van de opgelegde maatregel			
– het hof legt een zwaardere maatregel op	-	-	3
– het hof legt een lichtere maatregel op	8	2	14
– het hof legt geen maatregel op	2	-	3
	10	2	20
3. Hoger beroep tegen de beslissing van de Raad van Discipline niet-ontvankelijk	9	7	6
4. Gehele of gedeeltelijke vernietiging van de beslissing van de Raad van Discipline			
– maatregel ongewijzigd	4	11	6
– het hof legt een zwaardere maatregel op	1	3	1
– het hof legt een lichtere maatregel op	6	4	6
– ongegrond wordt gegrond zonder maatregel	2	2	5
– ongegrond wordt gegrond met maatregel	6	6	4
– ongegrond wordt niet-ontvankelijk (of omgekeerd)	5	5	3
– niet-ontvankelijk of ongegrond wordt ontvankelijk met terugverwijzing	-	-	-
– (on)gegrond wordt terugverwezen	1	-	2
– geheel/gedeeltelijk gegrond met al dan niet een maatregel wordt ongegrond of niet-ontvankelijk	17	16	10
– verstaat dat de klacht is ingetrokken zodat daarop niet meer behoefte te worden beslist	-	-	3
	42	47	40
5. Wraking			
– toegewezen	-	-	-
– afgewezen	-	-	1
	-	-	1
6. Verzet inschrijving			
– beklag gegrond	2	1	-
– beklag ongegrond / niet-ontvankelijk	2	1	2
	4	2	2
7. Beklag tegen de beslissing van de deken ex artikel 13/67 van de Advocatenwet			
– beklag gegrond	2	1	-
– beklag ongegrond/niet-ontvankelijk	2	4	2
	4	5	2

	'00	'99	'98
8. Beslissingen op verzet tegen een beslissing van de voorzitter van het hof			
– verzet (deels) gegrond	-	1	1
– verzet ongegrond	9	17	7
	9	18	8
	183	174	185
9. Verwijzingen			
– toegewezen	16	12	15
– geweigerd	-	-	-
10. Diversen/tussenbeslissingen	3	5	-
11. Voorzittersbeslissing met en zonder verzet	17	25	18
Totaal door het hof en de voorzitter van het hof gewezen uitspraken in 1999	219	216	218

Ontwikkeling werkvoorraad/nieuwe zaken

	1996	1997	1998	1999	2000
Per 1.1. te behandelen zaken	127	139	166	162	214
Nieuwe zaken	195	212	211	259	237
Ingetrokken; verwijzingen ² , en Voorzittersbeslissingen zonder verzet	27	21	30	32	50 ³
Einduitspraken	156	164	185	174	183
Per ultimo te behandelen ¹	139	166	162	214	218

¹ Te behandelen: incl. reeds ter zitting behandelde zaken waarin nog geen uitspraak is gedaan.

² Verwijzingsbeslissingen worden formeel wel door een kamer van het hof genomen, doch niet ter zitting behandeld.

³ Inclusief een correctie van 14 zaken t.g.v. handmatige telling.

Praktijk

Hoe zat het ook alweer met...

art. 43 RO?

Het arbitrageachtige artikel 43 RO opent een informele weg naar de kantonrechter, die een snelle, goedkope en informele oplossing biedt als niet-feitelijke, juridische geschilpunten moeten worden beslecht.

Willem Heemskerck
redactielid

Art. 43 RO werd in 1989 al een ‘vergeten artikel’ en ‘schone slaapster’ genoemd,¹ zodat een opfrisser na twaalf jaar geen kwaad kan. Lid 1 van de – sinds 1838 nauwelijks gewijzigde – huidige tekst luidt:

‘In alle geschillen over zaken die ter vrije bepaling van partijen staan, en in welke partijen zich voor een kantonrechter te hunner keuze doch binnen het arrondissement aanmelden en zijn beslissing inroepen, zal deze van hun geschil moeten kennis nemen, ongeacht de aard daarvan en de waarde van het betwiste voorwerp.’

Dit ‘arbitrageachtige’ artikel kent een aantal elementen.

Het moet allereerst een geschil betreffen over een zaak die *ter vrije bepaling van partijen staat*; de terminologie is tegenwoordig gelijk aan die in art. 1020 lid 3 Rv, dus het betreft ook hier alle geschillen die aan arbitrage kunnen worden onderworpen. Niet ter vrije bepaling van partijen staan enerzijds staatsonderwerpen – zoals huwelijk, voogdij, ouderlijk gezag en afstamming – en anderzijds bepaalde in de wet genoemde voorzieningen, die alleen door de rechter kunnen worden gegeven, zoals ondercuratelestelling, het uitspreken van adoptie en faillietverklaring. Globaal kan worden gezegd dat het moet gaan om vermogensrechtelijke geschillen.

Partijen kunnen zich bij de kantonrechter aanmelden, hetgeen meebrengt dat zij *gezamenlijk* deze weg moeten willen bewandelen en dat dan geen dagvaarding noch enig ander geschrift is vereist. Gebruikelijk is overigens dat partijen – eventueel, maar niet noodzake-

lijk door tussenkomst van gemachtigden c.q. advocaten/procureurs – gezamenlijk een verzoekschrift met daarin opgenomen de verschillende standpunten opstellen, ondertekenen en indienen, dat tot een *vonnis*² van de kantonrechter leidt. Ook mogelijk is dat partijen hun wilsovereenstemming om van art. 43 RO gebruik te maken neerleggen in een akte, waarna de meest gereede partij de andere op de gebruikelijke manier dagvaardt.³

De kantonrechter is afgezien van de verplichting om vonnis te wijzen niet gebonden aan procedurevoorschriften zoals die in dagvaardings- of verzoekschriftprocedures gelden, maar hij kan bijvoorbeeld wel een comparitie van partijen gelasten als het verzoek van partijen hem onvoldoende basis biedt om meteen te kunnen beslissen.

Welke kantonrechter bevoegd is, is aan de keuze van partijen overgelaten, zolang hij zich maar *binnen het arrondissement* bevindt. Over wat daaronder verstaan moet worden wordt verschillend gedacht. Een halve eeuw geleden meende de kantonrechter te Boxmeer⁴ dat slechts één van de (drie of vier) kantongerechten binnen het arrondissement waar de gedaagde partij woont bevoegd is, daarbij volgens Gerretsen⁵ over het hoofd ziende dat in het kader van art. 43 RO de hoedanigheden ‘eiser’ en ‘gedaagde’ formeel veelal niet aan de orde komen; naar zijn mening zijn derhalve alle kantonrechters in de arrondissementen waar partijen wonen bevoegd. Ook wordt wel verdedigd dat alle 65 kantonrechters bevoegd zijn, waar aan partijen immers ingevolge art. 126 lid 16 Rv de keuze van woonplaats en dus arrondissement toekomt.⁶

1 H.M.D. Dolk, ‘Artikel 43 Wet op de Rechterlijke Organisatie; een vergeten artikel’, *TvA* 1989, p. 33-39; zie voor eerdere pogingen om art. 43 aan de vergetelheid te ontrukken A.J.B. Verheijen, ‘De gekozen rechter’, *NJB* 1969, p. 89-94 en J.C.M. Leijten, ‘Overpeinzingen van een andersdenkende’, *NJB* 1987, p. 1454, nr. 7 sub 9, uitgewerkt in *Bodemloos?; Spoedprocedures naar Nederlands recht*, Jonge Balie Congresbundel 1987, p. 4-5, onder 8.
2 Aldus: HR 18 juni 1926, *NJ* 1926, p. 1235 (EMM); HR 16 december 1926, *NJ* 1927, p. 285.
3 Zie: HR 19 december 1975, *NJ* 1976, 552.
4 Ktg. Boxmeer 14 juli 1950, *NJ* 1951, 491.
5 J. Gerretsen, *Losbladige Burgerlijke Rechtsvordering*, aantek. 2 op art. 43 RO, noot 5.

**De afgelopen
twintig jaar is deze
informele weg naar
de kantonrechter
vooral bewandeld
voor juridische
geschilpunten in
arbeids- en
verzekerings-
rechtelijke
procedures**

Anders dan bij arbitrage kunnen partijen slechts in geval van gerezen geschillen overeenkomen zich gezamenlijk tot de kantonrechter te wenden, dus niet bij wijze van forumkeuzeclausule.⁷ Hebben zij evenwel in een concreet geschil bij overeenkomst voor de kantonrechter gekozen, dan zal een vordering bij de gewoon bevoegde rechtbank op niet-ontvankelijkverklaring kunnen rekenen.⁸

De regels van absolute competentie gelden bij deze 'omgekeerde' prorogatie niet, nu de kantonrechter *ongeacht de aard daarvan en de waarde van het betwiste voorwerp* van het door partijen gezamenlijk aan hem voorgelegde geschil moet kennismaken. Dat betekent dat partijen zich op de voet van art. 43 RO ook tot de kantonrechter kunnen wenden als de in geschil zijnde vordering boven de competentiegrens van 10.000 gulden uitstijgt of van onbepaalde waarde is.

Hoger beroep is uitgesloten, aldus lid 2, tenzij door partijen uitdrukkelijk voorbehouden. Dat voorbehoud brengt overigens niet mee dat een vonnis ex art. 43 RO appellabel kan worden 'gemaakt', als de vordering niet méér dan het in de art. 38-42 RO genoemde bedrag van 3.500 gulden beloopt. Bij het al dan niet voorbehouden van appèl dient te worden bedacht dat ingevolge art. 100 lid 1 RO tegen kantonrechtersonnissen slechts beperkte cassatiegronden kunnen worden voorgesteld,⁹ waaronder *niet* schending van het recht.

Ten aanzien van sprongcassatie, waarin hoger beroep aanvankelijk was voorbehouden, heeft de Hoge Raad in het licht van een redelijke wetstoepassing echter anders beslist.¹⁰ Overigens dient het hoger beroep gezien art. 54, aanhef en sub 2° RO in alle gevallen voor de rechtbank te worden gebracht.¹¹

Toepassingsbereik

Art. 43 RO kan mijns inziens een snelle, relatief goedkope en informele oplossing bieden voor geschillen waarin omtrent het feitencomplex over en weer weinig verschil van inzicht bestaat maar slechts een juridisch geschilpunt dient te worden beslecht. Een inventarisatie van de *Praktijkids* over de afgelopen twintig jaar leert dat partijen vooral in arbeids- en verzekeringsrechtelijke geschillen deze informele weg naar de kantonrechter hebben weten te vinden. Ook is mij een geval bekend waarin partijen uit efficiencyoverwegingen eerst de vraag of de vordering in geschil al dan niet was verjaard, aan de kantonrechter hebben voorgelegd. Wellicht valt op korte termijn een intensiever gebruik van deze procedure te verwachten, nu ook het Instituut voor Asbestslachtoffers het als instrument heeft ontdekt. Dit Instituut, begin 2000 opgericht op basis van een convenant tussen werkgeversorganisaties, bedrijfsaansprakelijkheidsassuradeuren, vakbonden en het Comité Asbestslachtoffers, bemiddelt in eerste instantie tussen (nabestaanden van) werknemer en werkgever, waarna de weg van art. 43 RO wordt bewandeld in het geval dat die bemiddeling niet tot een schikking leidt.¹²

n

6 W.H. Heemskerk, 'Enige kanttekeningen bij de nieuwe regeling van het geding voor de kantonrechter', *NJB* 1966, p. 574-586, i.h.b. p. 579-580.

7 HR 20 juni 1919, *NJ* 1919, p. 808; Hof Arnhem 14 april 1981, *NJ* 1981, 608.

8 HR 19 april 1928, *NJ* 1928, p. 1483 (PS).

9 Vgl. HR 17 januari 1992, *NJ* 1992, 264.

10 HR 15 oktober 1993, *NJ* 1995, 721 (MS), rov. 3.1.

11 Vgl. Hof Den Bosch 15 april 1969, *NJ* 1969, 493.

12 M.A. van der Woude, 'Instituut Asbestslachtoffers maatschappelijk antwoord op juridische lijdensweg', *TVP* 2000, p. 17-18; A.J. Van en A.E. Dek, 'Aansprakelijkheid voor blootstelling aan asbest', *M&R* 2000, p. 189-193.

fortis fc

LINKS (ps)

De bijzondere zaak van... *Praktijk*

Matthijs Vermaat

Advocaten ontmoeten kleurrijke personen en komen in bizarre situaties terecht. Bijna iedereen kent wel bijzondere voorvallen die tot nadenken stemmen of gewoon vermakelijk zijn. Matthijs Vermaat is het een doorn in het oog dat mensen met een handicap die afhankelijk zijn van het Amsterdamse Stadsmobiel geen normaal sociaal leven kunnen leiden.

Jan Pieter Nepveu

freelance journalist

Hij behartigt de belangen van rolstoelers, schrijft een proefschrift over de Wet voorzieningen gehandicapten (WVG) en staat bij de gemeente Amsterdam bekend als bevlogen. Matthijs Vermaat (44), liefst in spijkerbroek en overhemd, is een gezien advocaat in zaken tegen de gemeente over het wanpresterende gehandicaptenvervoer. 'Ik maak me nijdig over de gemeente, die in zes jaar nog steeds geen collectief vervoerssysteem op poten heeft kunnen zetten dat iedereen in staat stelt zich adequaat te verplaatsen.'

Hem wordt vaak gevraagd of hij zelf familie in een rolstoel heeft. Geen logische veronderstelling, vindt hij. 'Een strafrechtjurist vraag je toch ook niet of er in z'n familiekring criminelen zitten? Je raakt ergens in verzeild en naarmate je er meer van af weet, zie je meer mogelijkheden en wordt het interessanter. Andere mensen hebben dat met internationaal cheque- en wisselrecht.'

Vermaat begon zich in de problematiek rond de WVG te verdiepen bij de ombudsman in Hilversum, waar hij nog steeds twee dagen per week werkt. De overige dagen is hij advocaat bij Boumans, Imthorn, & Vermaat, gevestigd vlak bij de hoofdstedelijke Munttoren. Zijn bureau ligt bezaaid met naslagwerken, paperclips en opengeslagen mappen.

Meer dan de helft van zijn praktijk bestaat uit WVG-zaken. De gemeente moet op grond van de wet het collectief vervoer voor gehandicapten regelen en heeft dat uitbesteed

Advocaat en Stadsmobiel

Foto: Cynthia van Elk

'Familie in een rolstoel? Een strafrechtjurist vraag je toch ook niet of er in z'n familiekring criminelen zitten?'

aan Stadsmobiel, een sukkelend onderdeel van het Gemeentevervoerbedrijf. De tot Stadsmobiel veroordeelden mopperen heel wat af: de centrale is telefonisch heel moeilijk bereikbaar, busjes komen vaak niet of uren te laat, en het gedrag van de chauffeurs zou te wensen overlaten.

'Als het gehandicaptenvervoer geregeld zou zijn zoals de gemeente had beloofd – een uur van tevoren bellen en dan word je opgehaald – denk ik dat er nauwelijks klachten zouden zijn', zegt Vermaat. Maar Stadsmobiel heeft volgens hem de beloften nooit kunnen waarmaken. Klanten wordt, om teleurstellingen te voorkomen, verzocht het busje al vroegtijdig te reserveren. Dat kan zeven dagen van tevoren. En dan moet je op de dag zelf nog urenbrede marges aanhouden. 'Als je zo nu en dan de stad eens ingaat, is Stadsmobiel misschien best te gebruiken. Maar het onderhouden van een dagelijks sociaal leven is voor iemand die afhankelijk is van Stadsmobiel niet mogelijk.'

In *Het Parool* stelde Stadsmobiel dat 80 procent van de jaarlijkse vierhonderdduizend ritten conform de afspraken wordt gereden.

Vermaat draait dat liever om, en benadrukt dat 20 procent, oftewel tachtigduizend ritten, dus vertraging oploopt. De klanten noteren helaas niet precies wat er fout gaat. 'Daar sneuvelt hun zaak dan op, bleek bij een procedure voor de Centrale Raad van Beroep, en we kunnen niet bewijzen dat er veel meer klachten zijn want de meeste mensen die kankeren, bellen allang niet meer.'

Er wordt veel geprocedeerd inzake de WVG en zo'n tien gehandicapten die vaak met Stadsmobiel reizen, willen een nieuwe rechtsgang wagen. 'Ik adviseer ze een half jaar exact bij te houden hoe vaak ze bellen, hoe lang ze moeten wachten, en of er iemand komt opdruven. Als we dan een mooi overzicht hebben, kunnen we aantonen dat Stadsmobiel geen adequate vervoersvoorziening is. Wat het uiteindelijke doel is? Ik vind dat je de mensen de keuze moet laten hoe ze zich verplaatsen: hier heb je een substantieel bedrag en daar mag je het zelf mee regelen. Zo was het vroeger ook. Of je maakt een keigoed taxisysteem. Het probleem is dat je als gehandicapte nu geen goed systeem hebt en ook geen geld.'

Jurisprudentie Vreemdelingenrecht

Dit wetenschappelijke overzicht u een overzicht van relevante uitspraken op het gebied van vluchtelingen-, asiel- en vreemdelingenrecht. JV biedt jurisprudentie van de vreemdelingenbureaus van rechtbanken en van andere rechterlijke instanties. De uitspraken zijn voorzien van kopjes en samenvattingen en praktijkgerichte aantekeningen. JV werkt nauw samen in samenwerking met FORUM, Instituut voor multiculturele ontwikkeling.

De voordelen van JV:

- alle belangrijke jurisprudentie en in één tijdschrift
- objectieve, scherpe selectie
- breed samengesteld, deskundige redactie
- ongekend actueel en praktijkgericht
- frequente verschijning
- unieke samenwerking tussen FORUM en Solo Uitgeverij.

Redactie:

Prof. mr. P. Boeles (voorzitter)
 Mw. mr. M.M. van Asperen
 Mr. P.J.A.M. Hazebroek
 Mr. M.C.J.A. Huijgens
 Mr. T.P. Spijkersboer
 G.B.W. Westendorp (redactie-secretaris)

- JV verschijnt 16 keer per jaar
- Prijs f0,34 per pagina (incl. BTW en verzending)
- ISSN: 1567-2346
- Jaarband à f30,00 wordt u automatisch toegezonden (incl. BTW, incl. verzendkosten)

Voor bestellingen of meer informatie belt u:
 Servicecentrum Uitgevers
 Telefoon 0701 370 98 90, fax 0701 370 97 93
 E-mail: adv@adu.nl, <http://www.adu.nl>
 Prijs incl. BTW, excl. verzendkosten.
 Ook verkrijgbaar via de boekhandel

4de Weg 100

bron van informatie voor bestellers

FIF 33 ROTTERDAM

SEDERT 1972
 Particulier onderzoeksbureau t.b.v. de advocatuur

Correspondentieadres:
 Postbus 25230, 3001 HE Rotterdam
Bezoekadres:
 Malievennelaan 266 Rotterdam
 telefoon: 010 - 477 33 22
 telefax: 010 - 477 08 30
 e-mail: info@fif33-rotterdam.nl
 internet site: www.fif33-rotterdam.nl

Voor onze rechten in binnen- en buitenland.
 Vraag de brochure van ons kwaliteitscertificaat van de RvA.

Uit de brand met Hildebrandt?

HV&PARTNERS

VOOR JURISTEN, VAST OF INTERIM

WWW.ADVOCATENWERK.NL TEL 010 - 240 06 05

Wij leveren uw medische argumentatie

Medisch Adviesbureau Bins
 Laan 20
 2512 GN DEN HAAG

telefoon 070 345 98 08
 fax 070 345 98 11
 dr. mr. J.W. Bins, arts RGA

Iks ging weer eens pleiten

Leo van Osch

Al vroeg in de morgen was X van kantoor vertrokken op weg naar het station, waar hij had afgesproken met zijn cliënt om samen met hem naar Amsterdam te reizen voor een voorlopig getuigenverhoor. Het was een merkwaardige zaak. Zijn cliënt Broks, een klein gebouwde, al wat op leeftijd zijnde accountant van het nerveuze, sub-assertieve soort, had bij gelegenheid van een bezoek aan een universiteit een slagboom op zijn hoofd gekregen. Hoofdpijn en later zelfs niet in staat om te werken.

In de briefwisseling die volgde bleven zoveel onduidelijkheden over de juiste toedracht bestaan, dat X het raadzaam had geacht om, alvorens de degens uit het vet te halen, een voorlopig getuigenverhoor te houden.

Voor het station zag hij zijn Broks al op en neer dreutelen. Navraag leerde dat hij al een half uur tevoren was gearriveerd en X zuchtte bij de gedachte aan de aanstaande treinreis. Vermoeiend was het woord dat de waarheid nog het meest elegant benaderde. Gedurende de reis bedacht Broks meer vragen naar allerhande mogelijke zijsporen die de procedure zou kunnen opgaan dan X kon

beantwoorden. Onderweg stond de trein enige tijd stil en bij het naderen van de hoofdstad hadden ze vanwege de tijdnood besloten om op Amsterdam Amstel uit te stappen om van daaruit een taxi te nemen. Gekomen bij de taxistandplaats hadden zij geen taxi aangetroffen, maar slechts een roestige paal met daarop een, gezien het aantal cijfers, niet meer in gebruik zijnd telefoonnummer.

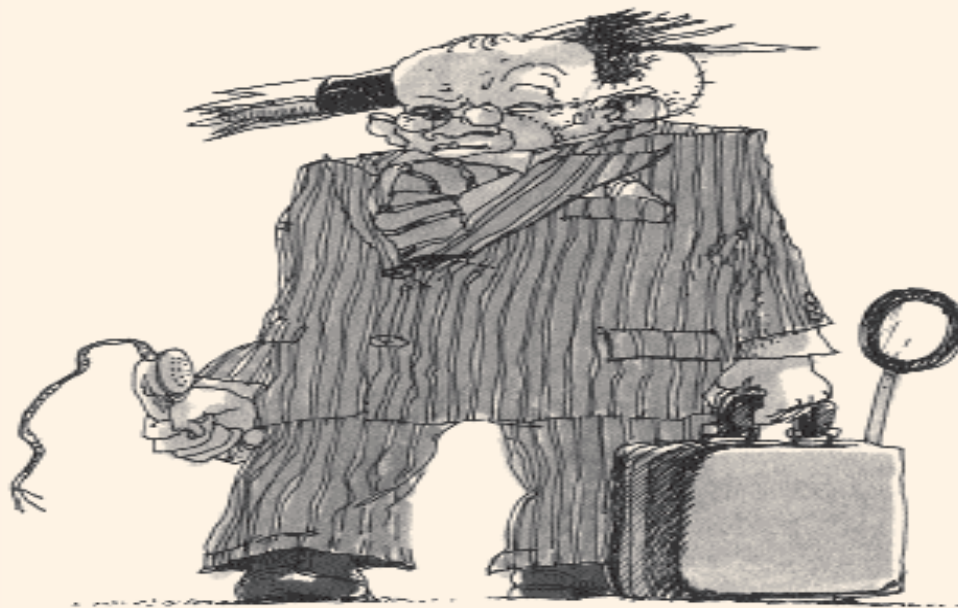
Net toen ze naar de andere kant van het station wilden gaan, kwam een taxi aanrijden en X nam voorin plaats. Broks wilde van de chauffeur wel eens precies weten 'hoe of het zat met dat telefoonnummer op de taxistandplaats' en de chauffeur noemde de nummers die er bijgeteld moesten worden. Broks begreep het niet en zelfs toen de lichtelijk geïrriteerd rakende chauffeur het nieuwe nummer had uitgespeld bleef zijn cliënt vragen houden. 'En nu houden we erover op', maakte de chauffeur een eind aan de vruchteloze discussie, onderwijl even naar X kijkend met een naar het hem voorkwam, meewarige blik.

Over trambanen rijdend en links en rechts passerend haalden ze het net. Broks werd als partij-getuige het eerst gehoord en

bracht het er naar behoren af. De dienstdoende portier was nu aan de beurt. Nee, hij herkende Broks niet. Ja, hij had wel dienst gehad op die bewuste dag en hij herinnerde zich ook een ongeval met een slagboom, maar die persoon was op de fiets en niet, zoals Broks, te voet. Broks herkende de portier evenmin en zo zaten advocaten en rechter in een torenkamer aan de Parnassusweg elkaar met vragende ogen aan te kijken. Het wachten was op een bliksemschicht van Zeus, maar toen die uitbleef zat er niks anders op dan weer huiswaarts te keren.

X loodste zijn alsmaar pratende cliënt naar het nabijgelegen station, behoedde hem voor de slagboom van Stibbe en deelde op een bankje zittend zijn lunchpakket. Even had hij gehoopt dat Broks zijn mond zou houden maar ook met volle mond was het fijn analyseren, merkte X. 'Ik moet nog een zaak voorbereiden voor morgen', bereidde X zijn cliënt voor op een wat X betrof zwijgzame terugrit.

Onderweg terug had X al besloten niet met de zaak door te gaan. 'Voor de wet staat een wachter' heette het... en soms een slagboom.

Reacties *Praktijk*

Slapende advocaat van Wakker Dier

(Advocatenblad 2001-4, p. 149)

Met genoegen nam ik kennis van een artikel over een materie die behoort tot het specialisme van mijn kantoor, namelijk de al dan niet bedreigde diersoorten (want dat blijkt altijd weer de vraag). Stuur een journalist af op een advocaat van een actiegroep (Wakker Dier) en er rolt naast een bedreigde diersoort gesperde taal uit. De getoonde spierkracht is echter wel omgekeerd evenredig aan de juistheid van zijn uitlatingen. De advocaat van Wakker Dier blijkt niet geheel te zijn uitgeslagen.

De Europese wolvenpopulatie (*canis lupus*) behoort namelijk tot de categorie appendix II van de Cites (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, ofwel de Conventie van Washington 1973). Met betrekking tot deze categorie *niet*-bedreigde diersoorten is sowieso elke gedraging goorloofd, als er maar een vergunning voor is afgegeven. Dit internationale verdrag regelt overigens alleen de handel, niet het afschot. De lidstaten van de EU mogen die vergunning of ontheffing dan ook gewoon afgeven op voet van de EU-richtlijn 92/43/EEG (FFH), bovendien moet het om populaties gaan. Een dier, hoe wakker ook, maakt nog geen populatie. De EU-verordening 338/97 doet hier niet ter zake omdat die verordening alleen de handel regelt.

Het vervelende is alleen dat de Nederlandse wetgever niet-bedreigde soorten ook als bedreigde soorten aanmerkt. De soort is namelijk aangewezen op voet van art. 3 van de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten (BUD), de merkwaardigste wet die Nederland rijk is. Nu mag Nederland zwaarder beschermen als de betreffende richtlijn (i.c. FFH) daarin voorziet. Anders dan de Vogelrichtlijn (zie de sneeuwhoencriteria EHvJ), voorziet de FFH-richtlijn daar niet in. Bovendien heeft de minister het Vergy-arrest (EHvJ) geïmplementerd (Regeling LNV d.d. 17 juli 1995, *Stcrz* 144, gerectificeerd in *Stcrz* 1995, 162). Voor de uitgevangenschap ontsnapte FFH-exemplaren is de ontheffing niet eens vereist, gewoon schieten dus!

En hoe zou het aflopen met de jager? Ach, voor hem blijft de nationale strafwet op voet van art. 94 van de Grondwet gewoon buiten toepassing, dit wegens strijdigheid van de nationale wet met de eenieder verbindende EU-bepalingen.

(J.G.G. Wilgers, *advocaat te Goes*)

Vizier inklappen en retireren

(Advocatenblad 2001-4)

Beste algemeen deken, Met verontrusting heb ik uw commentaar 'Scherp stellen' gelezen. Bij dit soort commentaren denk ik: wat scherp stellen? Vizier inklappen en retireren! De verontrusting zit hem in uw oproep aan het einde van uw openingscommentaar. Lees ik het goed, dan richt u zich tot 'minderheden'. Dat zijn de redelijk groot verdienende bekende strafpleiters en de echte groot verdienende *solicitors*. Ja, laten we ze maar meteen zo noemen.

Vrij vertaald zegt u in uw oproep: jongens, houd je nou in, want straks bepalen anderen het beleid over de advocatuur en zijn we onze zelfregulering kwijt. Ik noem dat niet 'scherp stellen' maar 'zwak stellen'. De echte problematiek zit niet in een handvol topstrafpleiters die publicitair goed aan marketing doen. Marktgerichter is immers wat de Orde toch wilde! De Orde kan beter in de leer gaan bij deze advocaten of vragen of zij in het introductieblok voor stagiaires optreden. Juist deze advocaten appelleren aan de schoolverlaters en zijn er wellicht de oorzaak van dat er af en toe nog een jurist wordt geworven.

Uw toon wordt ronduit schoolmeesterachtige als u stelt dat men zich niet zo moeten laten voorstaan op gedegen advocatenwerk als iemand vrijuit gaat op grond van een vormfout. Ik vind dat een verkeerde opmerking uit de mond van

de landelijk deken. U of uw 'ghost-writer' staat kennelijk zo ver af van de strafrechtpraktijk, dat u niet weet dat de 'vormfout' sinds 1996 tot op het laatste moment door het OM hersteld kan worden. Als dus iemand vrijuit gaat is dat haast alleen nog maar vanwege onrechtmatig verkregen bewijs. Zo bewaar ik nog steeds uiterst zelfingenomen herinneringen aan mijn eerste drugszaak in Haarlem, meteen goed voor vrijspraak wegens onrechtmatige visitering. Dat was gedegen advocatenwerk en waarom zou ik geen zelfingenomenheid mogen uitstralen? Als ik in de top tien zat zou dat ruim in de krant komen. En dan had ik moeten zeggen: ach, het was maar foutje van het OM. Vanwaar dan al die congressen en cursussen over marktgerichtheid? Kom kom. Het is keiharde concurrentie en dus wil men zich profileren. Daar is niets op tegen.

Dan kom ik meteen op die andere keiharde concurrentie, die komt van gene zijde van de Noordzee. Al enige jaren komen op de Orde vragen af over hoe om te gaan met die dreigende tweedeling. Nu ik deze column lees, denk ik dat de Algemene Raad, althans de deken, geen beleid heeft. Ik denk ook niet dat een landelijke balie iets kan ondernemen tegen internationale ontwikkelingen. Elke sector die aan nationale protectie doet, gaat vroeg of laat daarvoor de tol betalen. Roepen dat je successen publicitair niet moet uitvergroten is vervelend als andere spelers op de Europese markt die vrij binnen kunnen komen dat ongehinderd wel kunnen doen.

De liberale Europese ontwikkelingen zijn niet te keren, ze houden niet op bij het Noordzeestrand. Uw pogingen om het te doen voorkomen dat de *solicitors* van de Big Ten echt nog wel aan *litigation* doen, strooit toch niemand zand in de ogen. En waarom mag iemand er niet trots op zijn dat hij alleen maar multinationals adviseert om te voorkomen dat ze juridisch in de fout gaan? Dat is toch een prachtige baan? En welnu, als de tweedeling leidt tot een opsplitsing: wie zit daar eigenlijk mee? Alleen toch maar bestuurders die hun macht ontleenen aan die ene grote almachtige Nederlandse Orde en de daarmee gepaard gaande inkomstestroom? Bij welke advocaten leeft nu de angst van opsplitsing? Ik weet zeker dat de BOA-leden blij zijn dat de overheersing van de grote kantoren aan de bestuurlijke kant binnen de Nederlandse Orde dan wat aan kracht gaat inboeten. Dan kan eindelijk eens gewerkt worden aan een representatieve vertegenwoordiging in de organen van de Orde. En o ja, veel kleine kantoren hebben best oog voor het maatschappelijk belang van ons vak.

Han Vallenduuk

(advocaat te Haarlem, lid College van Afgevaardigden, secretaris Belangenvereniging Ondernemende Advocaten)

Naschrift

Mijn openingscommentaar 'Scherp stellen' vraagt aandacht voor de omstandigheid dat het beeld dat door sommigen in de publiciteit wordt opgeroepen hinder oplevert bij de behartiging van het belang van rechtzoekenden en van de leden van onze beroepsgroep. Mijn mening dat enige ingetogenheid wenselijk is doet anders dan mr. Vallenduuk suggereert geenszins af aan het waardevolle en interessante werk dat ook door de in mijn stuk aangesprokenen wordt verricht. Ik heb in mijn stuk geen woord gewijd aan bezwaren tegen concurrentie of internationale ontwikkelingen. Die bezwaren heb ik ook niet.

(M.W. Guensberg, algemeen deken)

Vrijwilligerswerk

(Advocatenblad 2001-3)

In het dekencommentaar 'Vrijwilligerswerk' lijkt mr. Guensberg ervan uit te gaan dat 'het systeem van gefinancierde rechtsbijstand voor de wat minder draagkrachtige burger met een redelijk belang adequaat' nog werkt. Dit is een uitgangspunt dat niet op feiten, noch op onderzoek is gebaseerd.

Uit de mij bekende praktijk van de commerciële advocatuur blijkt keer op keer dat de keuze van advocaten op de best betalende zaken valt en niet op de meest noodzakelijke; tevens blijkt dat daardoor juist bij toegevoegde zaken niet de 'kwaliteit zichtbaar wordt' waarover Guensberg spreekt. Mr. Guensberg stelt 'zolang er voldoende advocaten zijn, die geheel of gedeeltelijk in de gefinancierde rechtshulp werkzaam willen zijn, is noodzakelijke bereikbaarheid van rechtshulp voor de minder bedeelde burger verzekerd'. Die stelling is slechts gebaseerd op hoop en vertrouwen. Die advocaten zijn er lang niet meer. Daarvoor is in de markt van de commerciële advocatuur geen plaats.

In plaats van zijn preek voor eigen parochie zou de heer Guensberg er beter aan doen het feit onder ogen te zien dat vele 'minder draagkrachtige burgers' met een meer dan 'redelijk belang' de rechter niet bereiken, terwijl kapitaalkrachtige, al dan niet criminele, burgers de deur bij de rechter plat blijken te lopen. Dat is de werking van de markt en er is geen enkele reden – alle mooie woorden van Guensberg ten spijt – waarom die markt haar tol in de commerciële advocatuur niet zou eisen.

Daarnaast zou Guensberg oog en hart moeten hebben voor het feit dat het in vele concrete toevoegingszaken om menselijke problemen gaat voor de oplossing waarvoor een overbezet, niet gemotiveerd advocaat niet nodig noch wenselijk is. Advocaten hebben niet alleen een procesmonopolie, maar ook een monopolie op toevoegingszaken. Dat betekent dat juristen zoals ik – conform de wet – niet ingeschreven zijn bij de Raden voor Rechtsbijstand en daarom niet toegevoegd worden aan mensen die hulp zoeken.

Met mij zouden vele juristen en ander hulpverleners met tijd en mogelijkheden in toevoegingszaken prima en dankbaar werk kunnen verrichten. Ik persoonlijk zou – na jaren bijstand – met een vergoeding van vijftig gulden per uur voor een toegevoegde zaak dik tevreden zijn en daarmee voor mij een 'behoorlijk inkomen kunnen genereren'.

De gefinancierde rechtshulp wordt inderdaad zoals Guensberg zegt 'uit de algemene middelen gefinancierd'. Hij noemt echter geen enkele reden waarom die middelen slechts aangewend mogen worden door advocaten. De al decennia beproefde verhoging, nu naar tweehonderd gulden per uur, voor toevoegingszaken biedt geen enkele garantie voor beter hulp noch voor zichtbare kwaliteit.

Het is beter om de bovengenoemde en andere structurele problemen die ten grondslag liggen aan de gefinancierde rechtshulp onder ogen te zien. Daarin toont zich de heer Guensberg, zoals zoveel confraters en verantwoordelijkheid dragende politici, geen meester. (Rechts)hulp is niet – al naargelang de vergoeding – een beetje meer of een beetje minder vrijwilligerswerk. Op sommige, vaak vitale vragen van mensen geeft de commerciële advocatuur geen antwoord. Vele gevallen zou je wel vrijwillig op je schouders willen nemen. Dat kan niet door bovengenoemd monopolie op (rechts)hulp.

Voor de staat van ons aller recht en daarmee voor de rechtstaat van nu en van morgen is het de hoogste tijd dat het rechtsbedrijf toekomt aan een fundamentele bezinning, die verder reikt dan puur eigenbelang en het behoud van een marktsegment waar de commerciële advocatuur niet huis hoort te houden.

Met deze brief wil ik aan die bezinning bijdragen.

(H. Peters, werkloos jurist, Nijmegen)

De heer Guensberg zal binnenkort een openingscommentaar wijden aan, in zijn woorden: 'de belangrijke rol die de advocatuur in de gefinancierde rechtshulp vervult'. (Red.)

Star Spangled Banner

(Advocatenblad 2001-4, p. 154,

'Beverluis misses the point')

Mr. Koot's response starts out as an initial criticism of the article, but then gradually turns into a general, in my view controversial, glorification of the U.S. legal system and of the American people. This glorification seems to come at the expense of, what the U.S. commonly refers to as, Europe (as if this were one country) and of the Europeans and their implied apparent lack of adherence to their laws.

Normally speaking I could not be bothered by such a Star Spangled Banner type of response, however, there was one statement from Mr. Koot which in particular caught my attention: 'by this deliberate and cautious reconsideration of our laws, we, unlike Europe have managed to avoid the terror of Nazism, Fascism, Communism and the like'.

I would like to remind Mr. Koot, as far as Nazism and Fascism are concerned, that it was precisely the adherence to law, Nazi law, which caused Europe so much harm during WW II. Thanks to worldwide involvement and because numbers of Europeans decided to ignore such laws, Europe was able to come out of the war.

Mr. Koot, there is also something to be said for civil disobedience at set times! One striking example of this being the massive desertion of U.S. soldiers during the Vietnam war.

One other thing to clarify is that Americans are no less prone to rioting than Europeans. According to Mr. Koot: 'the American people did not riot, nor did the Military assemble to bring tanks and M-16's to Florida. Americans respect the rule of law'.

Mr. Koot, let's be honest, what would have happened if the policemen who molested Rodney King were not found guilty? And what if O.J. Simpson was indeed found guilty? The answer is a simple one: massive rioting would have broken out similar to the riots which occurred in L.A. after Rodney King's molestation in 1992 and the riots that took place at last year's WTO conference in Seattle.

Or would all of these rioters in fact be Europeans visiting the U.S.? The above leads me to believe two things. First Mr. Koot, like his President, has never set foot on European soil and solely bases his allegations on CNN's reports on Europe.

Second Mr. Koot, inadvertently, has written a response which in fact makes a mockery of U.S. society and its legal system. Perhaps he should make a guest-appearance as a stand-up comedian on a tonight show.

(Abraham Mouritz, advocaat in Europe)

Openbaarmaking uitspraken Afdeling bestuursrechtspraak eerder bekend

De datum waarop de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State haar uitspraken publiceert, wordt niet voor de daadwerkelijke openbaarmaking bekendgemaakt. Zodat partijen en advocaten steeds weer, vaak voor niets, de Afdeling moeten bellen. Bovendien wordt op de dag van de openbaarmaking slechts het dictum bekendgemaakt. De gehele tekst van de uitspraak, met de overwegingen, gaat die dag op de post, waardoor advocaten in de media gaan debatteren over een uitspraak die ze nog niet precies kennen. Zou aan dit alles niet wat te doen zijn? Dat vroeg advocaat Phon van den Biesen op 6 juli 2000 in een brief aan de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak, mr. P. van Dijk.

Een half jaar later kreeg hij antwoord van de voorzitter. Er zou het een en ander worden verbeterd; na contact met voorlichter Pieter Bas Beekman wordt duidelijk welke verbeteringen binnenkort ingaan. Het is de bedoeling dat vanaf 1 april a.s. partijen, en anderen, op internet (www.raadvanstate.nl) kunnen nagaan wanneer er in hun (bodem)zaak uitspraak wordt gedaan. Daarbij streeft de Afdeling naar een vaste dag om die uitspraken te doen, zodat men de dag ervoor even kan surfen. Die vaste dag geldt overigens niet voor vreemdelingszaken.

Op de dag van de openbaarmaking kunnen de partijen ook in het gebouw van de Afdeling de gehele uitspraak op papier worden verkregen; die wordt die dag ook naar hen verstuurd. In de toekomst probeert de Afdeling ook alle uitspraken op internet te zetten, maar dat kan nog wel even duren. Want dat kost veel geld, technisch vernuft en vooral moeite om de noodzakelijke – en welke is dat? – anonimisering aan te brengen.

Overeenkomst met cliënt in strijd met openbare orde

Een cliënt die afzag van hoger beroep werd door zijn advocaat voor de rechter in kort geding gesleept. De cliënt, een BV, wilde het appel intrekken tegen een eerder vonnis van de Rechtbank Assen waarin de BV verloor in een faillissementszaak. De advocaat beriep zich op een overeenkomst waarin tegen bepaalde voorwaarden de raadsman de appelprocedure zou verzorgen. Op grond van art. 7:402 moet de advocaat, opdrachtnemer, de aanwijzingen van de opdrachtgever opvolgen, aldus de rechtbank.

De advocaat weigerde het beroep in te trekken op grond van de overeenkomst met de cliënt, maar deze overeenkomst is volgens de rechtbank *in strijd met de openbare orde* omdat ze ertoe 'leidt dat eiseres (als advocaat) een procedure wil voortzetten tegen de kennelijke wil van gedaagde (haar cliënt) omdat eiseres daarbij zelf belang heeft.' Bij vernietiging van het vonnis zou de advocaat het hele bedrag krijgen dat door een derde beslagene was uitgekeerd. Terwijl het grootste deel van dat bedrag naar de curator (in het faillissement van gedaagde) zou gaan als het vonnis onherroepelijk zou worden.

De president in Assen weigerde de gevraagde voorzieningen, op 23 februari 2001.

De stand per 1-1-2001

Schaalvergroting en steeds meer een gewoon bedrijf, dat zijn de conclusies die Uitgever KSU trekt toen ze de advocatuur onlangs weer de maat nam. Nauta heeft nu voor het eerst meer dan driehonderd advocaten, voor een plaats in de top-10 zijn nu niet meer 60 advocaten voldoende maar bijna het dubbele, en de multidisciplinaire kantoren rukken op (AKD Prinsen Van Wijmen op 4; Holland van Gijzen op 10).

Het afgelopen jaar groeide Steins Bisschop Meijburg & Co (aan KPMG gelieerd) met 68,6 procent het hardst, daarna kwam Clifford Chance, met 54,8 procent. Over de afgelopen vijf jaar blijkt dat combinatie met een advieskantoor of een internationale samenwerking tot de snelste groei leidt.

Van de 11.064 advocaten werkt bijna een derde bij de grootste dertig kantoren, dat deel neemt ieder jaar toe. 35,1 Procent van de advocaten is vrouw; ook dit percentage blijft stijgen, terwijl het percentage vrouwelijke compagnons blijft hangen op tien.

1. NautaDutilh	308
2. De Brauw Blackstone Westbroek	250
3. Houthoff Buruma	213
4. AKD Prinsen van Wijmen	175
5. CMS Derks Star Busmann Hanotiau	173
6. Allen & Overy	144
7. Stibbe	143
8. Loyens & Loeff	140
9. Pels Rijcken & Drooglever Fortuijn	129
10. Holland van Gijzen	128

(Bron: *De Stand van de Advocatuur* Uitgeverij KSU; samenvatting op www.ksu.nl; rapport te verkrijgen bij genoemde uitgeverij, tel. 020-6882212.)

Orde-nieuws

Jurisprudentie actueel

De Nederlandse Orde van Advocaten streeft naar optimale informatievoorziening voor de advocatuur. Daarbij mag actuele jurisprudentie niet ontbreken. Om op een gemakkelijke manier in het bezit te komen van jurisprudentie biedt de Nederlandse Orde van Advocaten een e-mailservice aan.

Door u op deze service te abonneren krijgt u iedere week de meest actuele jurisprudentie in uw elektronische postbus. Het abonneren op deze service is gratis voor houders van een BalieNet-certificaat. Om een service als deze te kunnen aanbieden werkt de Nederlandse Orde van Advocaten samen met S&C Legal Knowledge Management BV. Deze beschikt over de mogelijkheid om u wekelijks van (vooralsnog civielrechtelijke) jurisprudentie te voorzien via de gratis jurisprudentie nieuwsbrief 'Jurisprudentie @ctueel'. Deze nieuwsbrief is verbonden aan de website van het Juridisch Wetenschappelijk Bureau (www.jwb.nl), waar samenvattingen en de volledige teksten van de civielrechtelijke jurisprudentie van de Hoge Raad gratis kunnen worden geraadpleegd.

Wilt u wekelijks in het bezit komen van Jurisprudentie @ctueel, neemt u dan eens een kijkje op de volgende pagina: <http://www.jwb.nl>.
(René Lamberts)

Jonge Balie

Met ingang van 12 oktober 2000 is het bestuur van de Vereniging De Jonge Balie bij de Hoge Raad der Nederlanden voor het verenigingsjaar als volgt samengesteld: mr. G.J. Huith, voorzitter; mr. M.M. Jansen, vice-voorzitter; mr. E.G.S.N. Asselbergs, penningmeester; mr. M.G. Suermondt, eerste secretaris; mr. O.C. van Angeren, tweede secretaris; mr. N.A. Klaarenbeek, coördinator opleidingen; mr. W. van den Elzen, coördinator externe betrekkingen.

Secretariaat: Lange Voorhout 43, 2514 EC Den Haag; tel. 070-3624404; fax 070-3458429.

Het bestuur van de Vereniging De Jonge Balie in het Arrondissement Utrecht is voor het jaar 2000/2001 als volgt samengesteld: dhr. mr. Sjoerd A.H.J. Warringa, voorzitter; dhr. mr. Rutger S. Schouten, vice-voorzitter; mevr. mr. Katja P. Severin, secretaris; mevr. mr. Yvonne Sneevliet, penningmeester; dhr. mr. Manfred de Kok, bestuurslid; mevr. mr. Fenneke van der Grinten, bestuurslid. Adres secretariaat: postbus 85250, 3508 AG Utrecht; k.severin@cmsderks.nl.

Het bestuur van de vereniging De Jonge Balie Friesland is als volgt samengesteld: mr. E.W. Kingma, voorzitter; mr. H. Doornbosch, penningmeester; mevrouw mr. B.G. Kooi, secretaris; mr. R. Reinsma, lid. Adres secretariaat: Rondweg West 29, 9101 BE Dokkum, tel. 0519-229430, fax 0519-296906.

Agenda

Witwassen

Mede door de toevlucht van nieuwe technologieën is het schonen van dubieuze gelden makkelijker geworden. De anonimiteit van snelle girale systemen, internet en smartcards speelt fraudeurs in de kaart. Zowel op Europees als op nationaal niveau staat de aanpak van het witwassen hoog op de agenda. Dit uit zich met name in de verscherpte Europese Witwasrichtlijn, die op dit moment ter goedkeuring bij het Europees Parlement ligt. De aanscherping van de Wet Strafbare Handelingen van 1912 (Wv 1912) op het gebied van witwassen ligt op dit moment ter goedkeuring bij de Tweede Kamer (met onder meer de kwestie van het ingeperkte beroepsgeheim voor advocaten). Op 26 april 2001 organiseert Euroforum de studiedag Verscherpte aanpak witwassen financiële transacties. Informatie: Euroforum, Antwoordnummer 27, 5600 VB Eindhoven, tel. 040-2974977, fax 040-2974984. Prijs: f 1499 excl. btw.

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid gaat op de schop. Decentralisatie en een actievere rol van de private sector hebben de verhouding tussen overheden, marktpartijen en burgers sterk veranderd. Daarnaast is de aandacht voor kwalitatieve doelen steeds belangrijker geworden. In de nieuwe Nota Grondbeleid schetst het ministerie van VROM de kaders waarbinnen het nieuwe grondbeleid de komende jaren gestalte gaat krijgen. Het Nederlands Studie Centrum organiseert op 22 maart 2001 het congres Nota Grondbeleid. Tijdens dit congres brengen verschillende deskundigen en betrokkenen uit de praktijk de laatste stand van zaken omtrent het nieuwe grondbeleid. Informatie: NSC, Postbus 93109, 2509 AC Den Haag, tel. 070-4415764, fax 070-4415790, e-mail l.schagen@nsc.nl. Prijs: f 1095 excl. btw.

Agenda

Rechtsbijstand-meeting 2001

De Afdeling Rechtsbijstand van Verbond van Verzekeraars organiseert op 18 april 2001 in Sociëteit de Witte in Den Haag een Rechtsbijstandmeeting voor personen en instanties die actief zijn op het brede terrein van de rechtshulpverlening. Als gastspreker zal optreden H.J.A. Hofland, bekend journalist en columnist van *NRC Handelsblad*, die zijn visie zal geven op de claimende burger en de partijen die hem daarbij ten dienste staan. Informatie: mw. mr. W.H. Quaadvlieg-Meijer, Postbus 93450, 2509 AL Den Haag, tel. 070-3338625, fax 070-3338600, e-mail wquae@verzekeraars.nl.

PAO Effectenrecht

Op 11 april vindt de cursus Inleiding in het Effectenrecht plaats, waarbij onder andere aandacht voor de hoofdlijnen van de Wet toezicht effectenverkeer 1995, de Wet toezicht beleggingsinstellingen en de beursreglementering. De Verdiepingscursus Effectenrecht vindt plaats op 16 en 23 mei en besteedt aandacht aan onderdelen en uitvoeringsregelingen van bovengenoemde wetten (onder andere de Nadere Regeling), *Chinese Walls*, voorwetenschap en openbaar bod, de omgang met koersgevoelige informatie en het gebruik van internet.

Inlichtingen: Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Opleidingscentrum voor Recht en Praktijk, Postbus 1738, 3000 DR Rotterdam, tel. 010-4081597, fax 010-4530309, e-mail orp@frg.eur.nl, internet www.eur.nl/frg/orp.

Leergang 'De nieuwe Privacywet'

De nieuwe Wet bescherming persoonsgegevens treedt zeer binnenkort in werking. De WBP geldt voor alle verwerkingen van persoonsgegevens, tot aan een inkomende fax toe. Door de nieuwe wet is er ook sprake van een aanscherping van de voorwaarden waaronder persoonsgegevens mogen worden verwerkt en krijgt het College Bescherming Persoonsgegevens, het toezichthoudende orgaan, veel ruimere bevoegdheden. De leergang 'De nieuwe Privacywet' geeft naast een algemene inleiding nadere uitwerkingen op die terreinen die voor de meeste bedrijven van belang zijn: klant, werknemer, marketing, buitenland en ICT-toepassingen. Ook is er een checklist voor de administratieve organisatie en wordt er aandacht besteed aan het privacyprocesrecht.

De leergang start op 3 mei 2001 en bestaat uit acht delen die wekelijks toegestuurd worden.

Informatie: Euroforum, Antwoordnummer 10552, 5600 WB Eindhoven, tel. 040-2925950, fax 040-2925955, e-mail erh@euroforum.nl. Prijs: f 3195 excl. btw.

Leergang IT-contracten

Het automatiseren van activiteiten is een complex gebeuren. Na maanden van informatieontwikkeling en overleg komen de onderhandelingen over de aanschaf van apparatuur en programmatuur. Hiermee is veel tijd en geld gemoeid. Het is van groot belang om de uiteindelijke afspraken tussen leverancier en opdrachtgever in een duidelijk en sluitend contract vast te leggen. De leergang IT-contracten behandelt intellectuele eigendom, aansprakelijkheid bij onderhoud van software, standaardvoorwaarden en de geschillenregeling. Start 11 mei, eind 15 juni 2001. Prijs: f 2395 excl. btw. Informatie: Euroforum, Antwoordnummer 10552, 5600 WB Eindhoven, tel. 040-2925950, fax 040-2925955.

English for lawyers & Drafting Contracts in English

Op 5-9 maart, 9-13 juli en 19-23 november vindt de cursus English for lawyers plaats. Prijs: £ 1950.

Van 12-14 maart, 25-27 maart, 30 mei-1 juni, 16-18 juli en 26-28 november vindt de cursus Drafting Contracts in English plaats. Prijs: £ 850.

Informatie: Jonathan Cox, Communicaid English, 21-25 Earl Street, Londen, EC2A 2AL, tel. +44 (0)20-74268401, fax +44 (0)20-74268405, e-mail jonathan.cox@communicaid.com.

Postdoctorale opleiding European Business Law

Het Pallas LL.M. programma European Business Law is een postdoctorale opleiding. Het programma is samengesteld door de rechtenfaculteiten van acht Europese universiteiten. In september 2001 start het nieuwe cursusjaar. Prijs: 9950 euro. Informatie: Universiteit van Nijmegen, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, mw. Cornielje, Postbus 10520, 6500 MB Nijmegen, tel. 024-3613090, fax 024-3615838, e-mail pallas@cpo.kun.nl.

Beroepsopleiding

Toetsen beroepsopleiding 6 april 2001

Alle toetsen worden afgenomen in Sportcomplex De Vechtse Banen, Mississippidreef (Overvecht) te Utrecht (tel. 030-2627878).

Najaarscyclus 2000 (+ inhalers)

10.30 – 12.30 uur	Bestuursprocesrecht
13.30 – 14.30 uur	Jaarrekeninglesen
15.00 – 16.00 uur	Belastingrecht
16.30 – 17.30 uur	Gedragrecht

Alle toetsen worden afgenomen op basis van de meest recente wetteksten.

Stagiaires die in september 2001 met de Beroepsopleiding zijn begonnen hoeven zich *niet* op te geven.

Inhalers/herkansers (stagiaires die vóór september 2001 met de Beroepsopleiding zijn begonnen) dienen zich *zo snel mogelijk (uiterlijk twee weken voor de toetsdatum)* voor deze toetsen *schriftelijk aan te melden*. U ontvangt dan een schriftelijke bevestiging van inschrijving. Eventueel nieuw cursus/toetsmateriaal wordt bij deze bevestiging meegezonden.

Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examen-geld ad f 60 per toets (behoudens prijswijzigingen) kunt overmaken.

Voor informatie kunt u bellen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding (tel. 070-3353555 tussen 9.00 en 12.00 uur).

(secretariaat Examencommissie)

Data keuzevakken Beroepsopleiding

In het kader van de Beroepsopleiding Advocatuur dient u twee keuzevakken tijdens de opleiding te volgen. Stagiaires van het voorjaar 2001 of van daarvoor kunnen zich nog tot *uiterlijk 20 maart 2001* aanmelden voor de cursussen in mei en augustus 2001.

periode 2 – mei 2001

Faillissementsrecht	donderdag 17 en vrijdag 18 mei 2001
Echtscheidingsrecht	maandag 21 en dinsdag 22 mei 2001
Soc. zekerheidsrecht	maandag 21 en dinsdag 22 mei 2001
Huurrecht	maandag 28 en dinsdag 29 mei 2001
Arbeidsrecht	donderdag 31 mei en 1 juni 2001

periode 3 – augustus 2001

Echtscheidingsrecht	maandag 20 en dinsdag 21 augustus 2001
Soc. zekerheidsrecht	maandag 20 en dinsdag 21 augustus 2001
Faillissementsrecht	donderdag 23 en vrijdag 24 augustus 2001
Huurrecht	maandag 27 en dinsdag 28 augustus 2001
Arbeidsrecht	donderdag 30 en vrijdag 31 augustus 2001

De aanmeldingsformulieren zijn te verkrijgen bij de plaatselijke Raad van Toezicht.

Voor informatie kunt u contact opnemen met de Nederlandse Orde van Advocaten, afdeling Opleiding, tel. 070-3353555.

Permanente opleiding

In deze rubriek vindt u opleidingen die kunnen worden gevolgd in het kader van de Permanente opleiding. De rubriek vormt een aanvulling op de cursuswijzer Permanente opleiding die vier keer per jaar verschijnt.

Ambtenarenrecht

Introductie cursus

Ambtenarenrecht**

datum: 16 mei 2001,
9.30–16.30 uur
docenten: mr. A.L.A. Tortike
plaats: Utrecht
punten: 5
prijs: f 895 (excl. BTW)
Vermande Studiedagen,
tel. 0320-237721

Arbeidsrecht

5-daagse verdieping cursus

Arbeidsrecht****

data: 3 april, 17 april, 8 mei,
22 mei, 5 juni 2001
docenten: mr. A.G. Castermans,
mr. M.D. Ruizeveld,
mr. L.C.J. Sprengers,

Verklaring der tekens

- * Actualiteiten (basiskennis vereist)
- ** Introductie
- *** Verdieping I (redelijke basiskennis vereist)
- **** Verdieping II (gedegen basiskennis vereist)
- ***** Specialisatieopleiding

mr. P.W. van Straalen,
mr. P.J. Jansen, mr. E. Verhulp,
mr. M. Greebe,
mr. H.Th. van der Meer,
mr. P.R. Rodrigues,
mr. W.A. van Veen
plaats: Utrecht
punten: 27
prijs: f 4250 (excl. BTW)
Vermande Studiedagen,
tel. 0320-237721

Belastingrecht

De fiscale aspecten van vastgoed***

datum: 13 juni 2001,
9.45–17.45 uur
docenten: N.n.b.
plaats: Utrecht
punten: 6
prijs: f 715
OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314

Aansprakelijkheid en andere juridische en fiscale corporate governance vragen bij vermogensbeheer- en trustaangelegenheden*****

data: 29 april – 4 mei 2001
docenten: prof. mr. K.L.H. van Mens
plaats: Curaçao
punten: 16
prijs: f 2250
Nederlandse Vereniging van Advocaten-Belastingkundigen,
tel. 076-5202266

De toekomst van het bestemmingsplan*

datum: 16 mei 2001,
9.30–16.30 uur
docenten: mr. J.W. van Zundert,
mr. ing. D. Peters, H. Verdijk,
W. Joosten, mr. B. Bults
plaats: Arnhem

punten: 4
prijs: € 450 (excl. BTW)
Centrum voor Kennis en Communicatie,
tel. 040-2129499

Winstsfeer*

datum: 14 maart 2001,
13.30–17.30 uur
docenten: prof. dr. T. Blokland,
mr. J. Scholten
plaats: Assen
punten: 3
prijs: f 485
PAO Rijksuniversiteit Groningen, tel. 050-3635748

Geruisloos in en uit de BV*

datum: 5 april 2001,
13.30–17.30 uur
docenten: mr. N. Schutte,
mr. J. Volkers
plaats: Assen
punten: 3
prijs: f 485
PAO Rijksuniversiteit Groningen, tel. 050-3635748

Burgerlijk (proces)recht

Nieuw burgerlijk procesrecht***

datum: 26 april 2001,
15.00–20.00 uur
docenten: mr. J.W. Westenberg,
mr. dr. W.A.P.J. van den Reek,
mr. M. Kremer
plaats: Hilversum
punten: 4

prijs: f 795 (excl. BTW)
Vermande Studiedagen,
tel. 0320-237721

Milieurecht

Hergebruik van bouw- en afvalstoffen*

datum: 28 maart 2001,
9.30–16.20
docenten: E. Ruwiel, A. Vos,
J. Schreurs, R. Buiters, C. Hendriks
plaats: Zoetermeer
punten: 4
prijs: € 450 (excl. BTW)
Centrum voor Kennis en Communicatie,
tel. 040-2129499

Overige Rechtsgebieden

Planschade*

datum: 9 mei 2001,
9.30–17.00 uur
docenten: mr. J.G. de Vries
Robbe, mr. D.C.E. de Groot,
ing. F. Voight, drs. W.P.de Kam,
mr. A.W. van Engen,
mr. B.J.P.G. Roozendaal
plaats: Arnhem
punten: 4
prijs: € 450 (excl. BTW)
Centrum voor Kennis en Communicatie,
tel. 040-2129499

Rectificatie

In de Cursuswijzer van maart–augustus 2001 stond geen prijs vermeld bij de cursus Actualiteiten Strafrecht van PAO Erasmus Universiteit Rotterdam (Opleidingscentrum voor Recht en Praktijk), tel. 010-4081597.

De prijs van de cursus moet zijn: f 645.

Personalia

BEËDIGD ALS ADVOCaat EN PROCUREUR

Aerts, mw. mr. K.H., Strawinskyalaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5467655, fax 5460731, e-mail katelijnaerts@stibbe.nl

Balm, mw. mr. A.H.B., Dijsselhofplantsoen 14 (1077 BL) postbus 75546 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-3051600, fax 3051699, e-mail annejet.balm@spighoff.com

Beek, mr. J.J. van de, A. Nobellaan 523 (3731 DR) De Bilt, postbus 237 (3720 AE) Bithoven, tel. 030-2200310, fax 2201270, e-mail jj@knoware.nl

Bisschops, mw. mr. Y.J.H.B., Bosscheweg 36 (5056 KC) postbus 1 (5056 ZG) Berkel Enschoot, tel. 013-5334045, fax 5335465

Boekel, mr. R.J., (Gemeente Medemblik) Dam 4 (1671 AW) postbus 7 (1670 AA) Medemblik, tel. 0227-546111, fax 545444, e-mail info@medemblik.nl

Bollen, mw. mr. S.P.A., Ramstraat 31-33 (3581 HD) postbus 13086 (3507 LB) Utrecht, tel. 030-2513344, fax 2520244, e-mail spa.bollen@kbs.netlaw.nl

Bosscher, mr. D.J.B., Van Heenvlietlaan 198 (1083 CM) postbus 75140 (1070 AC) Amsterdam, tel. 020-3013030, fax 3013040, e-mail dbosscher@steinhoog.nl

Breitschaft, mw. mr. M.B.H., St. Antoniusstraat 9 (5616 RT) postbus 63 (5600 AB) Eindhoven, tel. 040-2380600, fax 2380666, e-mail mbreitschaft@hollapoelman.nl

Breij, mw. mr. M.M.E.C., Holzstraat 19 (6461 HK) postbus 114 (6460 AC) Kerkrade, tel. 045-5463888, fax 5670200, e-mail bissscherou@cistron.nl

Briedé, mr. D.F., Roemer Visscherstraat 39 (1054 EW) Amsterdam, tel. 020-6835780, fax 6891098, e-mail mail@ungenterwee.nl

Brink, mw. mr. G.L., Hofplein 33 (8911 HJ) postbus 2565 (8901 AB) Leeuwarden, tel. 058-2131070, fax 2169846, e-mail bauer.wolters@tip.nl

Brinkman, mr. J.P., Keppelseweg 1-3 (7001 CE) postbus 348 (7000 AP) Doetinchem, tel. 0314-372311, fax 332147, e-mail brinkman@jpr.nl

Broeren, mw. mr. E., Claudius Prinsenlaan 126 (4818 CP) postbus 4714 (4803 ES) Breda, tel. 076-5256500, fax 5142575, e-mail ebroeren@akd.nl

Bulten, mw. mr. C.D.J., Piet Heinstraat 7 (7204 JN) postbus 210 (7200 AE) Zutphen, tel. 0575-583758, fax 583737, e-mail c.d.j.bulten@nysingh.nl

Camp, mr. A.E.T.M. van de, Schoorstraat 14 (5071 RA) postbus 106 (5070 AC) Lidenhout, tel. 013-5114420, fax 5114290, e-mail info@schelstraete.nl

Derks, mw. mr. F.M.J., Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414429, fax 5414966

Dionisius, mr. J.C.B., Delpratsingel 24-25 (4811 AP) postbus 7453 (4800 GL) Breda, tel. 076-5204044, fax 5200340, e-mail info@buntsma.nl

Doel, mw. mr. P.A.J. van den, Schouwburgplein 30-34 (3012 CL) postbus 1488 (3000 BL) Rotterdam, tel. 010-4444369, fax 4125050

Dolmans, mw. mr. M.V.C., Stationsplein 99-101 (5211 BM) postbus 396 (5201 AJ)

Den Bosch, tel. 073-6161100, fax 6161199, e-mail mdolmans@hollapoelman.nl

Dijk, mr. S.H. van, Koningin Julianaplein 30 (2595 AA) postbus 11756 (2502 AT) Den Haag, tel. 070-3488488, fax 3471862, e-mail sh.vandijk@prdf.nl

Dijkgraaf, mr. J.P.L.C., Laan van Meerdervoort 36 (2517 AL) Den Haag, tel. 070-3650944, fax 3617480

Eldik, mw. mr. J.C. van, Van Schaeck Mathonsingel 4 (6512 AN) postbus 55 (6500 AB) Nijmegen, tel. 024-3226641, fax 3222074, e-mail algemeen@nijmegen.dirkwager.nl

Elzinga, mr. A.G., Keulenstraat 12 (7418 ET) postbus 2024 (7400 AC) Deventer, tel. 0570-627880, fax 627425

Esser-Kortmann, mw. mr. H.M.A., Maliesingel 20 (3581 BE) postbus 354 (3500 AJ) Utrecht, tel. 030-2333244, fax 2341644, e-mail wijnstael@balienet.nl

Fleur, mw. mr. M.C.J., Spijksedijk 14b (4207 GN) postbus 856 (4200 AW) Gorinchem, tel. 0183-631344, fax 638753

Fluit, mw. mr. B., Apollolaan 153 (1077 AS) postbus 75305 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3058200, fax 3058205, e-mail fluit@vandernatlitigation.nl

Geerits, mr. L.J., Claudius Prinsenlaan 126 (4818 CP) postbus 4714 (4803 ES) Breda, tel. 076-5256500, fax 5142575, e-mail lgeerits@akd.nl

Gelinck, mw. mr. M.J., Burgerweeshuispad 311 (1076 HS) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 5785812

Gier, mr. J. de, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741262, fax 6741111

Goedegebure, mr. H., Vossemeersepoort 6 (4691 EM) postbus 24 (4690 AA) Tholen, tel. 0166-605000, fax 604455

Graaff, mw. mr. L.F.J. de, Claudius Prinsenlaan 130 (4818 CP) postbus 4620 (4803 EP) Breda, tel. 076-5223677, fax 5149403, e-mail ldgraaff@houbenadvocaten.nl

Groeneveld-Stubbe, mw. mr. M.E., Zaadmarkt 84a (7201 KM) postbus 8 (7200 AA) Zutphen, tel. 0575-545455, fax 5435566, e-mail voorink@balienet.nl

Haaijer-Cattrysse, mw. mr. G.H.J.O., Singelweg 2 (4571 KD) postbus 47 (4570 AA) Axel, tel. 0115-563984, fax 564270

Heere, mw. mr. G.C., Frederiksplein 42 (1017 XN) postbus 545 (1000 AM) Amsterdam, tel. 020-5533600, fax 5533783

Hilberdink, mw. mr. J.D., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 7119999, e-mail jessica.hilberdink@cliffordchance.com

Hommenga-Tangerman, mw. mr. E.C., Randstad 22-145 (1316 BW) postbus 10125 (1301 AC) Almere, tel. 036-5336600, fax 5330345

Hout, mw. mr. E.J.G. van, Hoofdstraat 248 (3508 SC) postbus 14054 (3508 SC) Utrecht, tel. 030-2325640, fax 2325057

Hoijtink, mw. mr. K., Hogehilweg 10d (1101 CC) postbus 22723 (1100 DE) Amsterdam Zuidoost, tel. 020-3113666, fax 3113677, e-mail info@ddw-advocaten.nl

Kalse, mw. mr. M.D.H., Wilhelminalpark 15 (4818 SL) postbus 4810 (4803 EV) Breda, tel. 076-5202010, fax 5203433, e-mail ilex@ilex.nl

Keulen-Mulder, mw. mr. E.H., Prins

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Hendriklaan 102 (3584 ES) Utrecht, tel. 030-2520670, fax 2543611, e-mail keulen-mulder@planet.nl

Keijzer, mr. P., De Bukakkers 16 (7811 KZ) postbus 1003 (7801 BA) Emmen, tel. 0591-656969, fax 641006, e-mail p.keijzer@homveld.nl

Klaveren, mw. mr. I.M. van, Izaak Evertslaan 1 (6814 JH) postbus 9220 (6800 KA) Arnhem, tel. 026-3575757, fax 4424942, e-mail i.m.vanklaveren@nysingh.nl

Kloosterman, mw. mr. M., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172638, fax 2172700, e-mail mkloosterman@houthoff.nl

Krau, mw. mr. M.C., Reimersbeek 2 (1082 AG) postbus 87400 (1080 JK) Amsterdam, tel. 020-3015555, fax 3015678, e-mail russell@russell.nl

Kroon, mr. W.B., Claudius Prinsenlaan 126 (4818 CP) postbus 4714 (4803 ES) Breda, tel. 076-5256500, fax 5142575, e-mail wkroon@akd.nl

Lasonder, mr. H.D.W., Waterlandlaan 52 (1441 MP) postbus 575 (1440 AN) Purmerend, tel. 0299-433333, fax 479404, e-mail mailbox@abma.nl

Leewens, mw. mr. E.L.S.M., Koninginrecht 105 (2514 AL) postbus 16100 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3383046, fax 3303060, e-mail leeuwens@deadvocaten.nl

Legters, mr. M.W., Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771007, fax 5771775, e-mail mailamst@dbw.nl

Lips, mr. T., Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 5771775, e-mail tlips@dbw.nl

Lommel, mw. mr. M.D.E., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 7119999, e-mail mirjam.lommel@cliffordchance.com

Lukowski, mr. S.B.P., Pythagoraslaan 2 (3584 BB) postbus 85250 (3508 AG) Utrecht, tel. 030-2121111, fax 2121333, e-mail general@cmsderks.nl

Manders, mw. mr. M., Keizersgracht 555 (1017 DR) postbus 15744 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 5506777, e-mail marieke.manders@kvdl.nl

Mulder, mw. mr. M.M.G.C., Kennemerstraatweg 2 (1815 LA) postbus 1035 (1810 KA) Alkmaar, tel. 072-5121300, fax 5121133, e-mail mulder@vandiepen.com

Nieugenhuis, mr. W.J.F., Piet Heinstraat 7 (7204 JN) postbus 210 (7200 AE) Zutphen, tel. 0575-583758, fax 583737, e-mail info@nysingh.nl

Plas, mw. mr. M.L., Brinkzicht 22 (3743 EX) postbus 351 (3740 AJ) Baarn, tel. 035-5412996, fax 5418877, e-mail laout.info@hetnet.nl

Ploegmakers, mw. mr. N.C., Bisonspoor 345 (3605 JW) postbus 1169 (3600 BD) Maarssen, tel. 0346-564828, fax 560764, e-mail info@schravenmade-dekoningh.nl

Reekers, mr. B.J.H., Broederweg 11 (8261 GS) postbus 161 (8260 AD) Kampen, tel. 038-3316777, fax 3317296

Riet, mr. J.M. van de, Museumlaan 2 (3581 HK) postbus 64 (3500 AB) Utrecht, tel. 030-2522577, fax 2523943,

e-mail j.vanderiet@bartels-advocaten.nl

Ritmeester, mr. M., Prinses Irenestraat 59 (1077 WV) postbus 7113 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-5414884, fax 6612827, e-mail marnix.ritmeester@nautadutilh.com

Ritsema van Eck, mw. mr. W.M., Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172439, fax 2172740, e-mail writsemavaneck@houthoff.nl

Ruijven, mw. mr. C.P.J.M. van, Koninginrecht 105 (2514 AL) postbus 16100 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3383040, fax 3383060, e-mail ruijven@deadvocaten.nl

Rijswijk, mr. J.H.F.M. van, Sloetstraat 69 (6821 CP) postbus 364 (6800 AJ) Arnhem, tel. 026-4454442, fax 4454529

Sanders, mr. B.J., Burg. Dijkmeesterweg 6 (7201 AL) postbus 340 (7200 AH) Zutphen, tel. 0575-511771, fax 517517, e-mail wiggers@balienet.nl

Schep, mw. mr. C.N.M., Steenenstraat 2 (3262 JM) postbus 1227 (3260 AE) Oud-Beijerland, tel. 0186-643030, fax 615057

Schepers, mw. mr. R.H.H., Keulenstraat 12 (7418 ET) postbus 2024 (7400 AC) Deventer, tel. 0570-627880, fax 627425

Schmidt, mr. J.M., Herengracht 444 (1017 BZ) Amsterdam, tel. 020-4287324, fax 4274597, e-mail all@vanrossen.nl

Sie, mw. mr. A., Schakelsteede 1-3 (3431 HB) postbus 237 (3430 AE) Nieuwegein, tel. 030-6032922, fax 6000166, e-mail bosadvocaten@balienet.nl

Sprenkels, mr. M.F.E., Wielkamp 5 (5301 DB) postbus 102 (5300 AC) Zaltbommel, tel. 0418-540400, fax 680100, e-mail maatje.advocaten@wxs.nl

Steffens-Severijns, mw. mr. M.C.F.R., Kruisstraat 20 (6411 BT) postbus 31 (6400 AA) Heerlen, tel. 045-5716246, fax 5718395, e-mail aarts-mulder-advocaten@talkline.nl

Sterenberg, mw. mr. M.E.J., Liesbosstraat 45 (4813 BC) postbus 2005 (4800 CA) Breda, tel. 076-5226470, fax 5226413, e-mail info@koch-heuvel.nl

Stibbe-Huisman, mw. mr. G.A., Dr. Hub van Doorneweg 181 (5026 RD) postbus 1270 (5004 BE) Tilburg, tel. 013-5114420, fax 5114290, e-mail info@schelstraete.nl

Stipdonk, mr. A.P., Europalaan 16 (2408 BG) postbus 170 (2400 AD) Alphen aan den Rijn, tel. 0172-426449, fax 470079, e-mail lam.muller@balienet.nl

Szule Krzyzanowski, mr. L.W.Z., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 7119999, e-mail lars.krzyzanowski@cliffordchance.com

Teeuwissen, mw. mr. M. (Ministerie van Verkeer & Waterstaat) Postbus 16380 (2500 BJ) Den Haag, tel. 070-3518689, fax 3518554

Tjabbes, mr. R.H., Drentestraat 20 (1083 HK) postbus 7925 (1008 AC) Amsterdam, tel. 020-5497491, fax 6429013, e-mail nlrtjabb1@hollandlaw.nl

Tuijl, mr. M. van, Weena 666 (3012 CN) postbus 190 (3000 AD) Rotterdam, tel. 010-4042111, fax 4042333, e-mail tuijl@nolstrenite.com

Valk, mr. C.J. de, Pelmolen 19 (3994 XX) postbus 61 (3990 DB) Houten, tel. 030-6380678, fax 6380674, e-mail osselaw@wxs.nl

Velden, mw. mr. A.E. ten, Prof. W.H. Keesomlaan 8 (1183 DJ) postbus 75381 (1070 AJ) Amsterdam, tel. 020-8808343, fax 8808787, e-mail annemarie.e.ten.velden@nl.andersenlegal.com

Velden, mw. mr. M.G.J. van der, Claudius Prinselaan 126 (4818 CP) postbus 4714 (4803 ES) Breda, tel. 076-5256500, fax 5142575, e-mail mvandervelden@akd.nl

Verhoeven, mr. M.J.H.M., Koninginnegracht 105 (2514 AL) postbus 16100 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3383040, fax 3383060, e-mail verhoeven@dezadvocaten.nl

Vermeirssen, mr. B., Ondernemersweg 5 (4691 SL) Tholen, postbus 500 (4600 AM) Bergen op Zoom, tel. 0166-664500, fax 266388, e-mail b.vermeirssen@vitak.nl

Versantvoort, mr. M.J.L., Markt 2 (5492 AA) postbus 88 (2590 AB) Sint-Oedenrode, tel. 0413-477444, fax 477189

Visscher, mw. mr. S.A.N., Velperweg 26 (6824 BJ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 3510793, e-mail visscher@arnhem.dirkzwager.nl

Vos, mw. mr. V., Goudse Rijkweg 90 (3031 CH) postbus 44066 (3006 HB) Rotterdam, tel. 010-2332032, fax 4136984

Wessels, mw. mr. M.K.J., Grote Kerksplein 4 (3311 CC) postbus 1034 (3300 BA) Dordrecht, tel. 078-6134533, fax 6140150, e-mail mwessels@visser-silfhoutadvocaten.nl

Willems, mw. mr. I.J.M., Kerklaan 37 (7311 AC) postbus 10482 (7301 GL) Apeldoorn, tel. 055-5212491, fax 5214731, e-mail a.dusseldorp@balienet.nl

Zieck, mw. mr. F.A., Pythagoraslaan 100 (3584 BB) postbus 3267 (3502 GG) Utrecht, tel. 030-2541919, fax 2543943, e-mail utrecht@akdprinsen.nl

Zwart, mw. mr. A.M., Droogbak 1a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119614, fax 7119999, e-mail astrid.zwart@cliffordchance.com

PRAKTIJK NEERGELEGD

Abelman, mr. M. (Nijmegen) 5.2.2001

Achteren, mw. mr. L. van (Enschede) 31.12.2000

Boerma, mr. F.H.E. (Den Bosch) 15.1.2001

Bogaerts-Tholen, mw. mr. M.J.J. (Boxtel) 15.1.2001

Bos, mw. mr. R.K. (Amersfoort) 12.1.2001

Breedijk-Loffeld, mw. mr. W.A.H. (Eindhoven) 1.12.2000

Bijlsma, mr. B. (Almere) 19.12.2000

Edens, mr. J.D. (Zwolle) 15.1.2001

Fröger, mw. mr. M.C. (Veenendaal) 14.2.2001

Hielkema, mr. J. (Rotterdam) 26.1.2001

Jakobs-Hiemstra, mw. mr. M. (Utrecht) 5.2.2001

Jutte, mw. mr. M.L. (Rotterdam) 1.1.2001

Kerkhof, mr. J.C.M.T. (Breda) 13.1.2001

Kryszat, mw. mr. I. (Arnhem) 1.2.2001

Lang, mw. mr. S.K. (Hoon) 15.1.2001

Limpens, mw. mr. E.M.J. (Oud-Beijerland) 6.2.2001

Loos, mr. E.J. (Arnhem) 31.1.2001

Melman, mw. mr. A.C.M. (Rotterdam) 31.12.2000

Obers, mw. mr. M. (Helmond) 1.1.2001

Rijsbergen, mr. R.T.J. van (Nijmegen) 1.1.2001

Shade, mw. mr. D.A. (Breda) 5.1.2001

Scheffers, mw. mr. M.V. (Rotterdam) 11.1.2001

Schets, mr. E.C. (Middelburg) 1.9.1999

Sperling, mw. mr. J. (Rotterdam) 5.2.2001

Swane, mr. V.Ch. (Den Bosch) 31.12.2000

Verhoef, mw. mr. J. (Rotterdam) 1.1.2001

Visser, mr. B.B. (Londen, GB) 1.2.2001

KANTOORVERPLAATSING

Arendse, mw. mr. J.C. (Amsterdam): Zijlweg 56 (2013 DJ) postbus 668 (2003 RR) Haarlem, tel. 023-5316590, fax 5328712, e-mail advocaten@heuvius.nl

Baart, mr. E.W. (Breukelen): Weteringschans 86 (1017 XS) Amsterdam, tel. 020-6234577, fax 6203643, e-mail e.w.baart@froom-helmonds.nl

Baur, mr. P.: Prinzenstraat 39A (6372 EW) postbus 31135 (6370 AC) Landgraaf, tel. 045-5322526, fax 5691443, e-mail bauradvocaten@cuci.nl

Bloem, mr. G. (Zoetermeer): Bovenkerkerweg 85 (1187 XC) Amstelveen, tel. 0297-584584, fax 584586, e-mail info@kuilenburg-advocaten.nl

Bogaard, mw. mr. H.M.J. (Amsterdam): Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285328, fax 3285325, e-mail maildhg@dbbwnl

Booij, mw. mr. T.A. (Nijmegen): Velperweg 86 (6824 BJ) postbus 3045 (6802 DA) Arnhem, tel. 026-3538300, fax 3538396, e-mail booij@arnhem.dirkzwager.nl

Borba Lefevre, mw. mr. C. (Den Haag): Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 2172700, e-mail clefevre@houthoff.nl

Bos, mr. P.V.F. (Rotterdam): Dorswey & Whitney LLP, Square de Meets 35, 1000-Brussele, België, tel. 0032-25044611, fax 0032-25044646, e-mail bos.pierre@dorseylaw.com

Advocatenkantoor Bos & Castelein (mrs. J.P.M. Castelein en M.A. Bos): Blekersdijk 27-29 (3311 LC) Dordrecht, tel. 078-6399366, fax 6140714

Braam, mr. A.W. (Nijmegen): Braspenninglaan 155 (5237 NS) postbus 3078 (5203 DB) Den Bosch, tel. 073-6480400, fax 6450012, e-mail braamadvocaten@balienet.nl

Brandt, mr. C.L.: Oranjestraat 6 (2514 JB) postbus 9 (2501 CA) Den Haag, tel. 070-3603151, fax 3603422

Broeders, mr. M.A.: Apollolaan 151 (1077 AR) postbus 75299 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-4880900, fax 4880901, e-mail email@freshfields.com

Brons, mr. J.: Advocatenkantoor J. Brons, Kenaupark 15 (2011 MR) postbus 1190 (2001 BD) Haarlem, tel. 023-5400020, fax 5337933, e-mail jebro@xs4all.nl

Bijsterveld, mw. mr. K. van (Bleiswijk): Emmastraat 47 (1213 AK) postbus 2530 (1200 CM) Hilversum, tel. 035-6230750, fax 6280268, e-mail advocaten@houts-muller-boitelle.nl

Conway, mr. S.C. (Rotterdam): Hullenbergweg 300 (1101 BV) postbus 22766 (1100 DG) Amsterdam Zuidoost, tel. 020-6561932, fax 6561920, e-mail conway.shawn@kpmg.nl

Driel, mr. M.H.J. van: Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460657, fax 5460819, e-mail michiel.vandriel@stibbe.nl

Dijstelberge, mr. J.P. (Delfzijl): Van Stolbergweg 197 (9641 JE) postbus 125 (9640 AC) Veendam, tel. 0598-613872, fax 623346

Ellens, mr. M.M. (Oranjestad/Aruba): Oostenburgervoorstraat 106-110 (1018 MR) Amsterdam, tel. 020-4201475, fax 6229819

Engels, mr. J. (Alkmaar): Wipstrikkerlallee 95 (8023 DW) postbus 516 (8000 AM) Zwolle, tel. 038-4530340, fax 4530241, jengels@vanrijssenschuldink.nl

Faber-Siermann, mw. mr. M.A.B. (Assen): Hereweg 93 (9721 AA) postbus 1105 (9701 BC) Groningen, tel. 050-5997999, fax 5997977, e-mail m.faber@triplaw.nl

Frijlink, mw. mr. H. (Ede): Izaak Evertslaan 1 (6814 JH) postbus 9220 (6800 KA) Arnhem, tel. 026-3575757, fax 4424942, e-mail info@nysingh.nl

Goudriaan, mr. A.: Engelandlaan 178 (2711 DW) postbus 7175 (2701 AD) Zoetermeer, tel. 079-3160570, fax 3160580, e-mail a.goudriaan@planet.nl

Henderson, mr. C.J.W. (Den Bosch): Rietbeendenborch 6-8 (5241 LG) postbus 116 (5240 AC) Rosmalen, tel. 073-5233533, fax 5233520

Hermans, mw. mr. A.J.J.M. (Amsterdam): Oude Delft 58 (2611 CD) Delft, tel. 015-2195555, fax 2195550, e-mail drok@drok.nl

Jaakke, mr. J.C. (Rotterdam): De Lairessestraat 133 (1075 HJ) postbus 75265 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-6789123, fax 6789589

Jankie, mr. S.: Hofwijkstraat 53-55 (2515 RN) Den Haag, tel. 070-3301544, fax 3301545

Jonge, mr. J.A. de: Leidsegracht 94 (1016 CS) postbus 11616 (1001 GP) Amsterdam, tel. 020-6233708, fax 6234564

Kersten-Tol, mw. mr. L.J. (Rotterdam): Euclideslaan 1 (3584 BL) postbus 3053 (3502 GB) Utrecht, tel. 030-2595252, fax 2595255

Keijzer, mr. J.Th.A. de (Amsterdam): Zuid-Hollandlaan 7 (2596 AL) postbus 90851 (2509 LW) Den Haag, tel. 070-3285569, fax 3262462, e-mail maildhg@dbbwnl

Knijp, mr. P.C.: Schouwburgplein 30-34 (3012 CL) postbus 1488 (3000 BL) Rotterdam, tel. 010-4444369, fax 4125050

Könnemann, mw. mr. S. (Venlo): Apeldoornseweg 31 (6814 BH) postbus 1219 (6801 BE) Arnhem, tel. 026-4434249, fax 4459054, e-mail mailbox@rijssenbeek.nl

Koning, mr. J.M. de: Veerhaven 17 (3016 CJ) postbus 23509 (3001 KM) Rotterdam, tel. 010-2418900, fax 2418925, e-mail schipmer@schipmer.nl

Kort, mw. mr. K.S. (Leeuwarden): Martiniplein 15G (8601 EG) postbus 45 (8600 AA) Sneek, tel. 0515-426366, fax 431137, e-mail tjallemaklabou@wxs.nl

Kruyff, mr. E. de: Beetsweg 8-15a (9551 VE) Sellingeren, tel. 0599-322397

Kuiper, mw. mr. F.H.: Henric van Veldekeplein 29 (6211 TG) postbus 289 (6200 AG) Maastricht, tel. 043-3250043, fax 3253944

Lei, mw. mr. H.: Helderseweg 14 (1815 AB) postbus 3271 (1801 GG) Alkmaar, tel. 072-5140060, fax 5150244, e-mail h.lei@bmg-advocaten.nl

Luigies, mr. H.H., Westplein 12-14 (3016 BA) postbus 23070 (3001 KB) Rotterdam, tel. 010-2772777, fax 4360582, e-mail luigies@akd.nl

Moszkowicz Advocaten (mrs. R. Cats en D. Moszkowicz): Luybenstraat 5 (5211 BR) Den Bosch, tel. 073-6133386, fax 6147455

Mouwen & Van Empel Advocaten (mrs. E.J. Mouwen, E. van Empel en A.E. van Hees): Haagsemarkt 1 (4813 BA) postbus 4678 (4803 ER) Breda, tel. 076-5202202, fax 5202322

Müller, mr. J.H. (New York/USA): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 5771775, e-mail jmuller@dbbwnl

Oude Essink, mw. mr. L.W. (Amsterdam): Vincent van Goghweg 81/83 (1506 JB) postbus 1350 (1500 AJ) Zaandam, tel. 075-6156051, fax 6167353, e-mail info@kostercs.nl

Otterloo, mr. M.A.R.C. (Utrecht): G.H. Betweg 1 (3068 AZ) postbus 488 (3000 AL) Rotterdam, tel. 010-4074596, fax 4074100, e-mail nlotter5@ey.nl

Palanciyan, mr. L., Boeninlaan 201 (1102 TJ) postbus 15709 (1001 NE) Amsterdam, tel. 020-6953808, fax 6951625, e-mail lpalanci@nec-online.net

Pelincx, mr. M.J.: Dijsselhofplantsoen 14 (1077 BL) postbus 75546 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-3051600, fax 3051699, e-mail info@spighthoff.nl

Quist, mw. mr. Y.A. (Rotterdam): Advocatenkantoor Westerlee, Jan van de Laarweg 28a (2678 LH) postbus 6 (2678 ZG) De Lier, tel. 0174-613326, fax 613288, e-mail quist@akwesterlee.nl

Rademakers, mr. E.H.M.G. (Rotterdam): Orlyplein 50 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 020-5824200, fax 5824060, e-mail erademakers@akd.nl

Richel, mr. F.P. (Amsterdam): Euclideslaan 51 (3584 BM) postbus 85005 (3508 AA) Utrecht, tel. 030-2595577, fax 2595505, e-mail frichel@vbk.nl

Roscam Abbing, mr. P.A. (Zutphen): Loenenseweg 88 (6961 CT) postbus 44 (6960 AA) Eerbeek, tel. 0313-659240, fax 659235

Schelstraete c.s. (Udenhout): Dr. Hub van Doorneweg 181 (5026 RD) postbus 1270 (5004 BE) Tilburg, tel. 013-5114420, fax 5114290, e-mail info@schelstraete.nl (mrs. L.M. Schelstraete, P. de Koning en R.F.M. Lamers)

Schotanus, mr. E.W.F. (Zutphen): Izaak Evertslaan 1 (6814 JH) postbus 9220 (6800 KA) Arnhem, tel. 026-3575757, fax 4424942, e-mail e.w.schotanus@nysingh.nl

Schras, mr. G.J. (Enschede): Oostzanddijk 1 (3221 AL) postbus 206 (3220 AE) Hellevoetsluis, tel. 0181-313444, fax 322556, e-mail advocaten.hs@denhollander.nl

Sinnige, mw. mr. I.M. (Alkmaar): Waterlandlaan 52 (1441 MP) postbus 575 (1440 AN) Purmerend, tel. 0299-433333, fax 479404, e-mail mailbox@abma.nl

Snip, mr. R.J.: Wilsonsplein 15 (2011 VG)

postbus 3223 (2001 DE) Haarlem,
tel. 075-5340100, fax 5328163,
e-mail corsladv@wxs.nl

Spigt, mr. L.C.J.M. (Willemstad/Curaçao):
Dijshofplantsoen 4 (1077 BL)
postbus 75546 (1070 AM) Amsterdam,
tel. 020-3051600, fax 3051699,
e-mail leo.spigt@spigthoff.com

Steenhoek, mr. R.C. (Rotterdam):
Westersingel 96 (3015 LC)
postbus 1522 (3000 BM) Rotterdam,
tel. 010-2092777, fax 2092778,
e-mail steenhoek@gvh-advocaten.nl

Suiskens, mw. mr. Y.W.P. (Amsterdam):
Kapellerlaan 33-37 (6041 JB) postbus 196
(6040 AD) Roermond, tel. 0475-319146,
fax 330800, e-mail roermond@boelsadvoc.nl

Vannisselroy, mr. E.J.M. (Eindhoven):
Bolwerk 18 (5509 MH) postbus 153 (5500
AD) Veldhoven, tel. 040-2944500,
fax 2944550, e-mail advocaten@tilman.nl

Visser, mr. R. (Roermond): Statenlaan 55
(5223 LA) postbus 1714 (5200 BT)
Den Bosch, tel. 073-6927740, fax 6927683,
e-mail r.visser@banningderuijter.com

Voskuil-van Dijk, mw. mr. P.P.M.
(Haarlem): Hilversumstraat 324 (1024 MB)
postbus 36310 (1020 MH) Amsterdam,
tel. 020-6352020, fax 6352021,
e-mail p.voskuil@pesman.nl

Werner, mr. J.: Tintorettostraat 35 (1077
RR) Amsterdam, tel. 020-6796940

KANTOORCOMBINATIE/ ASSOCIATIE

Bannenberg & Seebregts Advocaten (mrs.
M.G. Bannenberg en drs. A.M. Seebregts)
Heiman Dullaertplein 3 (3024 CA)
postbus 63047 (3002 JA) Rotterdam,
tel. 010-4252521, fax 4252533

Van der Hoeven & Both Advocaten
(mrs. J.N.L. van der Hoeven en A.M. Both)
mr J.N.L. van der Hoeven: Burg. Van
Reenensingel 101 (2803 PA) Gouda,
tel. 0182-533799, fax 699013,

mr. A.M. Both: Kouwerplantsoen 22
(3571 LT) Utrecht, tel. 030-2519594,
fax 2519607, voor beide: postbus 2114
(2800 BG) Gouda,

e-mail vdhoevenboth@euronet.nl

Jacobs & Helsper Advocaten (mrs.
R.T.P.H. Jacobs en H.J.J. Helsper)
Stadionweg 88 (1077 SR) Amsterdam,
tel. 020-3051177, fax 3051170

Leijnse Artz Advocaten (mrs. A.W.G. Artz,
M.V.R. Grandjean Perrenod Comtesse,
B.P.H. Leijnse en P. Rens) Heemraadssingel
105 (3022 CB) postbus 26014 (3002 EA)
Rotterdam, tel. 010-2444344, fax 2440091,
e-mail info@leijnseartz.com

Medialaw.nl Advocaten (mrs. M.C.S. de
Boer en M. Dellebeke) Weteringschans 102
(1017 SX) postbus 15988 (1001 NL)
Amsterdam, tel. 020-5289532, fax 5289537

MEDEVESTIGING

Roscam Abbing & Stam Advocaten te
Zutphen medegevestigd te Eerbeek,
Loenenseweg 88 (6961 CT) postbus 44
(6960 AA) tel. 0313-659240, fax 659235
(mw. mr. M.T.E. Snelders)

ONTBONDEN/OPGEHEVEN

Van Gils & Jacobs Advocaten te
Amsterdam is per 1.1.2001 opgeheven

TEL./FAX/POSTBUS/E-MAIL

Bos&Boom Advocaten te Amsterdam:
postbus 12327 (1100 AH) Amsterdam
Van Boven & Van der Bruggen te
Roermond: e-mail info@vovdb-advocaten.nl

Frank-Kleijne, mw. mr. M.E. te
Den Helder: e-mail frank@knuwer.nl
Gimbrère Lenaerts Voorvaart Advocaten te
Breda: e-mail general@glv-adv.nl

Kneppelhout & Korthals advocaten te
Rotterdam: tel. 010-4005100, fax 4005111
Kool, mw. mr. M.M. te Amsterdam:
e-mail m.kool@kupwiel.nl

Lambooy, mw. mr. T.E. te Amsterdam:
e-mail tineke.lambooy@loyensloeff.com

Meijer & Dijkgraaf Advocaten te
Groningen: postbus opgeheven
Steenjes Advocaten te Borculo:
e-mail info@steentjesadvocaten.nl,

mr. E.H. Steentjes
e-mail e.steenjes@steentjesadvocaten.nl,
mr. L. Grooters
e-mail l.grooters@steentjesadvocaten.nl

NAAMSWIJZIGING

Gimbrère Advocaten te Breda: **Gimbrère
Lenaerts Voorvaart Advocaten**
Mw. mr. E. Verburg te Middelburg:
mw. mr. E. van Tol-Verburg

TOEVOEGING VADEMECUM 2001

Kersemaers, mr. J.G.J. (1988):
Pater van den Elsenstraat 3 (5421 HZ)
postbus 31 (5420 AA) Gemert,
tel. 0492-366176, fax 367169

Literatuur

prof. mr. P. Abas
Bijzondere Overeenkomsten
(Asser-serie 5-II)
W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2001
300 p. f 115
ISBN 90 271 52608

mr. S.O.H. Bakkerus
Bancaire aansprakelijkheid
W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2000
328 p. f 93,50
ISBN 90 268 37186

C.J. Bax e.a.
Procesvertegenwoordiging
Kluwer Juridische Uitgevers 2000
155 p. f 65
ISBN 90 387 08297

dr. B.M.W.A. Beke e.a.
Jeugdcriminaliteit in groepsverband
onttrafeld
Uitgeverij SWP B.V. Amsterdam 2000
160 p. f 42
ISBN 90 6665 382 5

prof. mr. J.M.A. Berkvens e.a.
Onderneming en ICT
W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2000
324 p. f 81,60
ISBN 90 271 52764

mr. J.A.E. van der Does, mr. G. Snijders
Monografieën Nieuw Bw deel -26
Kluwer Juridische Uitgevers Deventer
2000
133 p. f 45
ISBN 90 268 36945

A. Ellian, I.M. Koopmans
Media en Strafrecht
Gouda Quint Deventer 2001
202 p. f 45
ISBN 90 387 080 92

mr. M.P. Gerrits-Janssens
Klachtrecht onder de Awb
Kluwer Juridische Uitgevers Deventer
2000
88 p. f 62
ISBN 90 268 3714 3

*prof. mr. J.W.M. van der Grinten,
mr. W.H.A.C.M. Bouwens*
Arbeidsovereenkomstenrecht
Kluwer Juridische Uitgevers Deventer
1999
353 p. f 70
ISBN 90 268 34845

mr. S.K. de Groot
**Internationale Bewijsgraring in
strafzaken-II**
Gouda Quint Deventer 2000
145 p. f 48,50
ISBN 90 287 0812 2

A.J. Hoekema en N.F. van Manen
Typen van legaliteit
Kluwer Juridische Uitgevers Deventer
2000
341 p. f 48,50
ISBN 90 268 3728 3

prof. mr. C.J.M. Klaassen
**Schadeveroorzakend handelen
in functie**
Kluwer Juridische Uitgevers
Deventer 2000
110 p. f 57,50
ISBN 90 271 52772

prof. mr. P.H. Kooijmans
Internationaal publiekrecht, 8^e druk
W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2000
369 p. f 69,50
ISBN 90 271 5087 7

prof. mr. M.A. Loth
Dwingend en aanvullend recht
Kluwer Juridische Uitgevers Deventer
2000
65 p. f 45
ISBN 90 268 37445

mr. M. Lurks
**De spanning tussen centralisatie en
decentralisatie in de ruimtelijke
ordenning**
Kluwer Juridische Uitgevers Deventer
2001
393 p. f 88,50
ISBN 90 268 3711 9

prof. mr. W.R. Meijer
Teksten en toelichting Nieuw Erfrecht
Koninklijke Vermande Lelystad 2000
236 p. f 75
ISBN 90 5458 924 8

prof. mr. F. Molenaar e.a.
Kredietverlening
Kluwer Juridische Uitgevers Deventer
2001
223 p. f 137,50
ISBN 90 268 3692 9

drs. G.G.J. Thissen
Parlement en Kiezer
W.E.J. Tjeenk Willink Deventer 2000
173 p. f 90
ISBN 90 271 5237 3

Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. A.G. Beets, mr. J.C.P. Ekering, mr. G.J. Kemper, mr. H.P. Utermark en mr. C.H.B. Winters.

Raad van Discipline 's-Gravenhage, 15 mei 2000

(mrs. Robbers, Baas, Brouwer, Hengeveld en Vermeulen)

Wegens principiële redenen in 1998 geen opleidingspunten behaald. In 1999 principieel verzet gestaakt.

Advocatenwet art. 46 (2.1 wat in het algemeen niet betaamt)

Verordening Permanente Opleiding art. 9

Feiten

Mr. X heeft in 1998 geen enkel van de vereiste zestien opleidingspunten behaald. Mr. X geeft aan dat hij het doel van (verplichte) permanente educatie, namelijk het waarborgen van de aanwezigheid van voldoende theoretische kennis bij de balie, zulks uiteraard in het belang van de cliënten, volledig onderschrijft. De daarvoor gekozen methode, te weten uitlevering aan uiterst commerciële opleidingsbedrijven, stuit hem tegen de borst. Daardoor wordt iedere advocaat in Nederland jaarlijks met een extra financiële verplichting opgezadeld. Mr. X meent dat het doelmatiger zou zijn geweest om ieder kantoor te verplichten relevante literatuur aanwezig te hebben. Mr. X beseft dat hij in strijd heeft gehandeld met een – op grote schaal bekritiseerde – richtlijn, en dat toepassing van het tuchtrecht niet nodig is om dat inzicht te verkrijgen. Sinds 1 januari 1999 heeft mr. X zijn principiële verzet tegen de Verordening gestaakt en hij heeft voor het jaar 1999 wel alle voorgeschreven punten in het kader van de Verordening Permanente Opleiding behaald.

Volgt

Gelet op de aard en de ernst van de verweten gedraging enerzijds doch in aanmerking nemend het feit dat mr. X in 1999 wel alle vereiste opleidingspunten heeft behaald, zal de raad volstaan met gegrondverklaring van de klacht zonder oplegging van een maatregel.

Raad van Discipline Amsterdam, 22 mei 2000

(mrs. De Groot, Italianer, Breederveld, Rigtters en Karsten)

De advocaat is verplicht met zijn cliënt, bij het begin van de zaak en telkens wanneer daartoe aanleiding bestaat, te overleggen of er termen zijn om te trachten door de overheid gefinancierde rechtshulp te verkrijgen. Wanneer de cliënt in aanmerking komt voor deze gefinancierde rechtshulp en niettemin verkiest daarvan geen gebruik te maken, dient de advocaat dat schriftelijk vast te leggen.

Advocatenwet art. 46 (1.2 de vereiste communicatie met de cliënt, 1.4.3.1 financiële verhouding met de cliënt, 1.5 vereiste van schriftelijke vastlegging)

Gedragsregel 24

Feiten

De moeder van klagster neemt op 15 december telefonisch contact op met mr. X voor het maken van een afspraak over een mogelijke

procedure, die verband houdt met seksueel misbruik van klagster. Er wordt een afspraak gemaakt voor een bespreking op 23 december. Daags daarvoor heeft telefonisch contact plaats tussen mr. X en de partner van de moeder van klagster. Op 23 december heeft tussen klagster, haar moeder en mr. X een bespreking plaats waarbij klagster en haar moeder aan mr. X vragen een opgave te doen van de eventueel te verwachten kosten. Klagster stuurt aan mr. X nadere informatie toe, welke door hem op 12 januari wordt ontvangen. Naar aanleiding daarvan stuurt mr. X bij brief van 15 januari aan de moeder van klagster een voorschotnota. Bij brief van 19 januari laat de moeder van klagster aan mr. X weten een dergelijk voorschot niet te kunnen betalen en geeft zij aan dat inmiddels door haar bij de gemeente is geïnformeerd voor een 'papier van onvermogen'. Bij brief van 23 januari geeft mr. X aan de moeder van klagster aan onder welke voorwaarden eventueel een toevoeging aan klagster zou kunnen worden verleend. Mr. X deelt daarbij met betrekking tot de verklaring omtrent inkomen en vermogen mee: 'De benodigde bescheiden dien ik zo snel mogelijk in mijn bezit te hebben, aangezien reeds verleende bijstand slechts tot zes weken voor datum aanvraag voor vergoeding in aanmerking komt en u anders deze kosten op basis van uurtarief dient te voldoen.'

Bij brief van 13 februari stuurt mr. X aan de moeder van klagster een nota voor de door hem tot dan toe verrichte werkzaamheden, op de grond dat hij op de hiervoor genoemde brief van 23 januari geen reactie heeft ontvangen. Bij brief van 18 februari deelt de moeder van klagster aan mr. X mee dat klagster een afspraak heeft met de gemeente voor een verklaring omtrent inkomen en vermogen maar dat zij, gezien de inmiddels opgedane ervaringen, mr. X niet als de juiste persoon beschouwt om de belangen van klagster te behartigen. Op 20 februari beschikt klagster over een verklaring omtrent inkomen en vermogen. Met behulp van deze verklaring wordt een toevoegingsaanvraag van klagster gehonoreerd.

Klacht

Mr. X heeft in een eerste informatief gesprek klagster niet gewezen op de mogelijkheid van het verkrijgen van gefinancierde rechtshulp. Nadat hij daarop alsnog in een later stadium heeft gewezen heeft hij geen duidelijke termijn gesteld waarbinnen hij over een verklaring omtrent inkomen en vermogen diende te beschikken. Vervolgens, nadat deze verklaring naar zijn mening niet tijdig aan hem was toegevoerd, heeft hij klagster alsnog een declaratie gestuurd voor de tot dan toe door hem verrichte werkzaamheden.

Overwegingen van de raad

Bij de beoordeling van de klacht dient te worden vooropgesteld dat op basis van Gedragsregel 24 de advocaat verplicht is met zijn cliënt bij het begin van de zaak en verder telkens wanneer daartoe aanleiding bestaat, te overleggen of er termen zijn om te trachten door de overheid gefinancierde rechtshulp te verkrijgen. Wanneer de cliënt mogelijk in aanmerking komt voor door de overheid gefinancierde rechtshulp en niettemin verkiest daarvan geen gebruik te maken, dient de advocaat dat schriftelijk vast te leggen.

beslissingen

Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd zijn ook te vinden

op www.advocatenorde.nl en *BalieNet*

De raad is van oordeel dat mr. X in strijd met deze regel heeft gehandeld nu hij tegenover de betreffende betwisting niet heeft aangetoond dat hij klaagster in het eerste gesprek op 23 december, of daarvoor, gewezen heeft op de mogelijkheid van gefinancierde rechtshulp.

Door op deze mogelijkheid eerst expliciet te wijzen bij brief van 23 januari is door toedoen van mr. X zelf een te krappe tijdsperiode ontstaan om nog een toevoegingaanvraag te kunnen indienen binnen de door hem genoemde termijn van zes weken. Door bovendien in deze brief geen duidelijke termijn te noemen waarin mr. X diende te kunnen beschikken over de verklaring omtrent inkomen en vermogen, kan klaagster ook geen verwijt worden gemaakt van het feit dat mr. X op 13 februari nog niet beschikte over een verklaring omtrent inkomen en vermogen van klaagster.

Nu de klacht weliswaar gegrond is, maar uiteindelijk de mogelijkheden van gefinancierde rechtshulp wel aan de orde zijn gekomen, is de raad van oordeel dat geen aanleiding bestaat voor het opleggen van enige maatregel.

Volgt

Gegroundverklaring zonder maatregel.

Hof van Discipline 23 mei 2000, nr. 2312

(mr. Zwitser-Schouten)

Een aan de Raad van Discipline gedaan verzoek om een beslissing te willen herzien moet op een openbare zitting worden behandeld en kan niet worden afgedaan met een brief.

Advocatenwet art. 47 lid 1

Hof van Discipline 26 mei 2000, nr. 2905

(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Meeter, Van Griensven, Peepkorn en Wachter)

Beklag tegen de weigering van een deken om een procureur aan te wijzen die een rechtzoekende moet bijstaan, gegrond geacht.

Advocatenwet, art. 67 jo art. 13

Gedragsregels 2, 9 en 35

Feiten

De klager, een gewezen advocaat, vroeg de deken om een procureur aan te wijzen die hem zou moeten bijstaan in (het vervolg van) een desaveuprocedure. De deken weigerde zulks aanvankelijk omdat hij niet eerder zou kunnen beslissen over de noodzaak tot aanwijzing van een procureur dan nadat de klager zich zou hebben gewend tot een aantal advocaten die schriftelijk te kennen zouden hebben gegeven niet voor de klager als procureur te willen optreden, en hun gemotiveerde afwijzingen aan hem ter hand zouden zijn gesteld.

Een beklag daartegen werd door het hof ongegrond verklaard.

De klager heeft zich vervolgens tot een groot aantal advocaten in

het arrondissement gewend met het verzoek voor hem als procureur op te treden. Hierop zijn 34 schriftelijke weigeringen, alsmede 37 telefonische ontvangen. Niettemin weigerde de deken het hernieuwde verzoek op de grond dat de klager blijkens zijn brieven de leiding van de zaak aan zich wenste te houden en een aantal advocaten dan ook terecht, gezien het bepaalde in het tweede lid van Gedragsregel 35, heeft laten weten niet voor klager te willen optreden.

Overwegingen van het hof

Klager heeft ter zitting van het hof verklaard dat hij aanwijzing van een procureur verlangt uitsluitend met het oog op de (zo nodig opnieuw aan te vangen) desaveuprocedure en/of het hervatten van de hoofdprocedure in het stadium van de bij tussenvonnis bevolen comparitie van partijen.

Bij de beoordeling van het beklag gaat het hof ervan uit dat dit slechts is gericht tegen de weigering van de deken om een procureur aan te wijzen met een beperkte opdracht als hiervoor weergegeven. Het hof is tot de conclusie gekomen dat zich thans voordoet de in het eerste lid van artikel 67 van de Advocatenwet bedoelde omstandigheid dat de klager er niet in is geslaagd een procureur bereid te vinden hem zijn diensten te verlenen.

Daarbij heeft het hof in aanmerking genomen dat klager tevergeefs heeft getracht zelf een procureur te vinden (waarbij het hof zich realiseert dat de inhoud van brieven waarmee klager zich tot verschillende advocaten heeft gewend voor een aantal van hen aanleiding is geweest hem diensten te weigeren) en dat het niet alleen aan klager kan worden geweten dat de eerdere inschakeling van een procureur tot niets heeft geleid.

Nu het bij bedoelde opdracht voornamelijk gaat om procureurswerkzaamheden is het – op zichzelf gegronde – bezwaar van de deken dat klager bij een (mogelijke) voortzetting van de hoofdzaak de leiding van de zaak aan zich wenst te houden niet doorslaggevend. Dat klager een door de deken aangewezen procureur niet de nodige vrijheid zou laten om het ter uitvoering van de beperkte opdracht door hem nodig geachte te doen is aan het hof niet gebleken. Het hof acht het beklag zoals dit door klager ter zitting is gehandhaafd dan ook gegrond.

Noot

Er bestaat een spanning tussen de eigen verantwoordelijkheid van de advocaat – bijvoorbeeld als neergelegd in Gedragsregel 2 lid 1 en Gedragsregel 9 – en het gegeven dat justitiabelen zich veelal slechts door tussenkomst van een advocaat en procureur tot de rechter kunnen wenden. Het hof heeft het waarborgen van dit laatste kennelijk belangrijker geacht dan Gedragsregel 35 lid 2, waarin is bepaald dat een opdracht die zich beperkt tot het enkele verlenen van procureursbijstand slechts mag worden aanvaard van een advocaat.

Dit lijkt mij een gevaarlijke weg. Men mag wel zeggen dat de opdracht als procureur een beperkte is, maar hoe ver gaat de 'nodige vrijheid' waarvan het hof rept? Het zou me verbazen als dit probleem hiermee werkelijk tot een oplossing is gebracht.

Agenda 197**Auteurs 165**

Beverluis, J.	181
Boukema, H.J.M.	169
Grootveld, H.C.	182
Guensberg, M.W.	167, 194
Heemskerk, W.	188
Hesseling, L.	196
Holthuis, B.	178
Keulen, B.F.	185
Lamberts, R.	197
Leerink, P.M.	178
Mouritz, A.	195
Nepveu, J.P.	191
Osch, L. van	193
Peters, H.	195
Vallenduuk, H.	194
Wilgers, J.G.G.	194

**Beroepsopleiding 199
column 181**

Gevraagd: juristen	181
Iks	193

De bijzondere zaak van... 191

Matthijs Vermaat: Advocaat en Stadsmobiel	191
---	-----

Disciplinaire beslissingen 204

Hof van Discipline 23 mei 2000, nr. 2312 (mr. Zwitser-Schouten) Een aan de Raad van Discipline gedaan verzoek om een beslissing te willen herzien moet op een openbare zitting worden behandeld en kan niet worden afgedaan met een brief.	
Advocatenwet art.	205
Hof van Discipline 26 mei 2000, nr. 2905 (mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Meeter, Van Griensven, Peepkorn en Wachter) Beklag tegen de weigering van een deken om een procureur aan te wijzen die een rechtzoekende moet bijstaan, gegrond geacht. Adv	205
Raad van Discipline 's-Gravenhage, 15 mei 2000 (mrs. Robbers, Baas, Brouwer, Hengeveld en Vermeulen) Wegens principiële redenen in 1998 geen opleidingspunten behaald. In 1999 principieel verzet gestaakt. Advocatenwet art. 46 (2.1 wat in het algemeen nie	204
Raad van Discipline Amsterdam, 22 mei 2000 (mrs. De Groot, Italianer, Breederveld, Rigters en Karsten) De advocaat is verplicht met zijn cliënt, bij het begin van de zaak en telkens wanneer daartoe aanleiding bestaat, te overleggen of er termen zijn om t	204
Hoe zat het ook alweer met... 188	
art. 43 RO?	188
In het nieuws 196	
De stand per 1-1-2001	196
Openbaarmaking uitspraken Afdeling bestuursrecht-	

spraak eerder bekend	196
Overeenkomst met cliënt in strijd met openbare orde	196

Literatuur 203**Orde-nieuws 197**

Jonge Balie	197
Jurisprudentie actueel	197

Permanente opleiding 200**Personalia 201****Praktijk182**

Jaarverslag 2000 Hof van Discipline	185
Regionaal overgangsrolprocesrecht	182

Reacties 194

Slappende advocaat van Wakker Dier	194
Star Spangled Banner	195
Vizier inklappen en retireren	194
Vrijwilligerswerk	195

Recht 169

De juridische positie van verdachten, veroordeelden, publieke figuren en andere individuen Namen noemen in de media	169
Letselschade in verkeer Aansprakelijkheid van de werkgever	178

Van de deken 167

Topadvocaten	167
--------------	-----